NAŠ TEDNIK

KULTURNO POLITIČNO GLASILO

Poštni urad: 9020 Celovec — Verlagspostamt: 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt P. b. b.

LETO XXIV / ŠTEVILKA 10

CELOVEC, DNE 9. MARCA 1972

CENA 2.50 ŠILINGA

Dokumenti pričajo

V starih časih je bila nepismenost še velika in ljudje dogovorov in obveznosti niso zapisovali, veljala pa je dana beseda. Danes pa je življenje tako zapleteno, da je nujnost, da se stvari zapišejo, tako nastajajo pismeni dokumenti. Taki dokumenti so vsi zakoni, ki urejujejo sožitje med posamezniki in sožitje med državami. Država sama obvezuje in kaznuje posameznega državljana, ki je kršil predpis ali zakon tudi tedaj, če tega zakona ni poznal. Le tako je mogoče vzdrževati urejeno življenje družbe. Zavestno kršitev postav in predpisov pa državna oblast še strožje kaznuje.

Zgodi pa se, da država sama krši predpise in zakone, ki si jih je dala sama oziroma, ki so ji bili naloženi po mednarodnih pogodbah.

Na Koroškem je že leta sem sporno vprašanje dvojezičnega ozemlja, čeprav imamo vrsto dokumentov, ki to ozemlje točno navajajo po občinah.

Prvič je to navedeno točno v odredbi o dvojezičnih šolah z dne 31. oktobra 1945. Ta odredba je igrala važno vlogo v vseh razgovorih o avstrijski državni pogodbi. Tedanji avstrijski zunanji minister je to šolsko odredbo navajal kot vzorno rešitev šolskega vprašanja na dvojezičnem ozemlju. Ko sta bila januarja 1947 deželni glavar Wedenig in deželni svétnik dr. Karisch v Londonu, da zastopata interese Koroške, se je sestal v Celovcu deželni zbor in na tem zasedanju je v imenu deželnega glavarja govoril njegov prvi namestnik Hans Ferlitsch in med drugim izjavil: „Po zveznih in deželnih zakonih izvoljena koroška deželna vlada se je od prvega dne zavedela važnosti rešitve slovenskega vprašanja... Vpeljali smo v vseh občinah, kjer živi le majhen del prebivalcev slovenskega jezika dvojezičen šolski sistem in zahtevamo učenje obeh jezikov od vsakega učenca.“ Tej in naslednjim izjavam glavarjevega namestnika Ferlitscha se je za Avstrijsko ljudsko stranko (ÖVP) pridružil poslanec Hermann Gruber in za Socialistično stranko Avstrije (SPÖ) drugi glavarjev namestnik Herke. Ves deželni zbor je ta izvajanja soglasno potrdil. Nihče ni postavil vprašanja po dvojezičnem ozemlju. Ferlitsch in Herke sta namreč bila udeležena 31. oktobra 1945 pri sklepanju zakonov o dvojezični šoli, ki navaja imensko občine dvojezičnega ozemlja.

Ko se je po podpisu državne pogodbe 15. maja 1955 stopnjevala politična gonja proti dvojezični šoli in je deželni glavar Wedenig 1958 z odredbo odpravil obveznosti učenja obeh jezikov, je ostalo ozemlje dvojezičnosti še neokrnjeno.

Ko je avstrijski parlament 19. marca 1959 sklenil nov šolski zakon za južno Koroško, je še vedno dvojezično ozemlje priznano. Koroški deželni zbor je 10. julija 1959 sklenil deželni zakon k izvedbi državnega zakona z dne 19. marca 1959. Tudi v tem deželnem zakonu je dvojezično ozemlje točno označeno in se krije z določili šolske odredbe 31. oktobra 1945, izpadla je le občina Žrelec.

Ugotavljamo, da ne pri zakonu 19. marca 1959 in tudi ne pri deželnem zakonu 10. julija 1959 niso zastopniki manjšine bili za nasvet vprašani in je bilo dvojezično ozemlje znano vsem, ki so postave sklepali. Kljub vsem jasnim dokumentom pa danes iščejo celo posamezne vasi, kjer bi bili pripravljeni skriti dvojezične napise.

25. marca 1973 - občinske volitve

S 1. januarjem 1973 bo 15 dvojezičnih občin manj — Združitev proti členu 7 državne pogodbe brez pristanka manjšine

V ponedeljek so se sporazumele vse v deželnem zboru zastopane stranke zmanjšati število občin na Koroškem od 224 na 121. Odslej naprej nobena koroška občina ne bo imela manj kot 500 prebivalcev, število občin, ki imajo med 500 in 1000 prebivalcev se je zmanjšalo od 39 na 3. To so občine Osoje, Weißensee in Sele.

Ravno pri Selah, je poudaril deželni glavar Hans Sima, so upoštevali narodnostni položaj kraja. Prav ta izjava se nam pa zdi neresna, kajti do zadnjega se mu niso zdeli potrebni razgovori s prizadeto manjšino. Da zdaj omenja Sele, je pač spet del nam že dobro poznane taktike nenasilnega ponemčevanja. Kar pred nosom ima g. deželni glavar npr. občino Radiše, ki jo silijo v občino Žrelec. Vzdušje žrelskih občinskih svetnikov nam je znano, kakšno pa bo sožitje med obema narodnostnima skupnostima v bodoči občini Žrelec, si pa moremo misliti.

Take in podobne pomisleke — tudi gospodarske — bi mogli izreči deželnemu glavarju, če bi nas smatral za potrebno povabiti k razgovorom.

Dvojezične občine

POLITIČNI OKRAJ ŠMOHOR:

Združijo se občine:

Šmohor, Brdo, Mitschig, Goriče in Rattendorf (okoli 2/3);
Št. Štefan na Zilji in Blače.

POLITIČNI OKRAJ CELOVEC:

Združijo se občine:

Bistrica v Rožu in Svetna vas;
Borovlje in Slovenji Plajberk;
Žrelec, Medgorje (okoli 2/3) in Radiše (mejne korekture z občinami Žihpolje in Celovec);
Grabštanj in Medgorje (okoli 1/3);
Otmanje in Št. Tomaž pri Celovcu;
Celovec, Vetrinj, Hörtendorf, Wölfnitz, St. Peter am Bichl (mejne korekture z občinami Gospa Sveta in Št. Vid ob Glini).

Nespremenjene občine:

Dholca, Poreče, Kriva Vrba, Otok, Hodiše, Škofiče, Bilčovs, Žihpolje, Kotmara vas, Sele, Šmarjeta v Rožu, Pokrče, Gospa Sveta.

POLITIČNI OKRAJ BELJAK:

Združijo se občine:

Beljak, Landskron, Fellach, Marija na Zilji;
Bekštanj in Ledince (brez k. o. Gora);
Rožek in k. o. Gora;
Bistrica na Zilji in Straja vas;
Vrba, Loga vas in Kostanje.

Nespremenjene občine:

Čajna, Podklošter, Vernberk, Št. Jakob v Rožu.

POLITIČNI OKRAJ VELIKOVEC:

Združijo se občine:

Pliberk in Bistrica pri Pliberku;
Velikovec, Št. Peter na Vašinjah, Važenberk, Tinje in Vovbre (ca. 1/2);
Djekše in Vovbre (ca. 1/2);
Grebinj in Pustrica (brez k. o. Lom).

Nespremenjene občine:

Suha, Škocijan, Galicija, Žitara vas, Dobrla vas, Globasnica, Ruda in Železna Kapla — Bela.

Alkoholni problem pri SPÖ?

Šmohorski podžupan in tajnik socialistične stranke za področje Ziljske doline Franz Obernosterer je dal ob priliki nekega propagandnega večera za turizem v Tricesimu pri Vidmu sodelavcu tržaškega „Novega lista“ naslednji intervju, ki ga objavljamo v celoti:

Kaj menite o aferi »Šturm«? Zakaj se je to zgodilo?

To, kar se je zgodilo, se nas kot občine ne tiče. Šturm je poškodoval tablo, ki je last državne ustanove za ceste (Bundesstraßenverwaltung) in policijske oblasti so ga prijavile sodniji zaradi materialnega poškodovanja omenjene table, ne pa zaradi političnega pomena te akcije. To se je zgodilo na pobudo slovenskih nacionalističnih krogov, ki skušajo motiti dobro urejeno sožitje med tukajšnjimi prebivalci.

Menite, da ne spadajo dvojezični napisi na vaše področje? Ali ni to težnja enega dela vašega prebivalstva?

PODROČJE OBČINE HERMAGOR NI DVOJEZIČNO PODROČJE! Sem ne spadajo dvojezični napisi zatorej ne vidim pomena v Šturmovem dejanju. Dvojezična področja so bližnje manjše občine EGG, FÖROLACH in ST. STEFAN — VORDERBERG! Ampak tudi tam ni nobenih dvojezičnih napisov, enostavno zato, ker je slovenski del prebivalstva maloštevilen in si ne želi napisov ali kaj drugega, kar bi lahko skalilo dobre odnose z ostalim prebivalstvom.

Kako gledate Vi politično na te probleme?

Sem podžupan občinske uprave v Šmohorju, ki je socialistična, tako kot skoraj vse občinske uprave na Koroškem, začenši z deželno. Sem tudi tajnik avstrijske socialistične stranke za celotno področje Gailtal (mislim Ziljska dolina). **Mi in vse vodstvo stranke sploh si prizadevamo za odstranitev teh malenkosti — jaz jih ne bi imenoval „probleme“ — in smo več kot zadovoljni z današnjim stanjem, za katerega menimo, da predstavlja višek demokratičnega in mirnega vzdušja, ki ga je naša politična linija priborila tem krajem. Enake poglede v tem smislu ima tudi naše članstvo, v katerem je tudi večje število Slovencev, ki se popolnoma strinjajo z našo politiko in si ne želijo nobenih sprememb, ki bi lahko samo poslabšale sedanje vzorno urejene odnose.**

K. L.

Obernosterer in vodstvo stranke sploh, kot pravi, se zavzemata sicer za odstranitev nekih „malenkosti“, drugače pa je vse v redu in na Koroškem vlada višek demokratičnosti. Prav zares se zdi, da smatra socialistična stranka problem dvojezičnih napisov in združevanja občin za malenkosti, še potrudila se namreč ni, da bi povprašala za mnenje in predloge tudi zastopnike slovenske manjšine.

Živo zanima koroško javnost in nas mnenje deželnega glavarja in predsednika koroške socialistične stranke Hansa Sime k tako zelo pametnim besedam njegovega tajnika za Ziljsko dolino — torej dvojezičnega področja.

Možna odgovora sta po našem mnenju samo dva: ali je to mnenje tudi zamisel strankinega vodstva, potem je vsa dosedanja politika dobrega sosedstva in sprave laž, ali pa obstoja tudi pri socialistih „alkoholni problem“ (kot očividno pri ÖVP v parlamentu), potem bi pa stranki dali nasvet, da zastopnike, ki v pijanosti radi povedo kar mislijo, ne pošilja več v inozemstvo.

Tatovi oropali cerkev pri Božjem grobu

V noči na soboto so neznani storilci vlomili v cerkev pri Božjem grobu pri Pliberku in odnesli 14 baročnih svetih figur, v vrednosti okoli 70.000 šil. Ker stoji cerkev bolj na samem na hribu, so imeli roparji lahko delo. Preiskava je namreč pokazala, da so le-ti najprej skušali spraviti zamrežena okna s tečajev, ker to ni šlo, so prežagali okensko mrežo, razbili šipe, tako da so se potem okna z lahkoto odprla.

Ko je v nedeljo stopil cerkovnik v cerkev, mu je zaprlo sapo: notranjost cerkve je izgledala kot po opustošenju. Pri nasilnem odstranjevanju so se mnoge figure poškodovale. Odlomljene angelske peruti in polomljeni svečniki so ležali razmetani po oltarjih.

Tatovi so odnesli umetniške predmete z avtom salzburške registracije.

V Italiji nove volitve 7. maja

Ker ni enobarvna krščansko demokratska vlada v senatu dobila večine — za to so ji manjkali samo štirje glasovi — je Andreotti s svojo vlado odstopil, vendar ga je predsednik republike Leone pozval naj ostane na svojem mestu ter je nato razpustil parlament, (poslansko zbornico in senat) in razpisal volitve, ki bodo 7. in 8. maja. Razplet politične krize ni presenetil nikogar, ker je bil predviden že ob sami sestavi enobarvne krščansko demokratske vlade. Obnova koalicijske vlade leve sredine ni bila več možna, pač pa ni izključeno, da do takšne vlade pride po volitvah sicer je sam socialni demokrat Saragat dejal, da utegnejo liberalci odigrati važno vlogo za ohranitev demokracije. Očitno računa z možnostjo, da stopijo v vlado po volitvah in preprečijo še ostrejši preobrat na desno.

Okoli ameriškega radia „Svobodna Evropa“

Ameriški senator Fulbright je zahteval, naj Amerika ustavi kredite radijskima postajama v Evropi „Radio Free Europe“ in „Radio Liberty“, ki iz Münchna oddajata propagando, namenjeno vzhodnoevropskim državam. Fulbright je dejal, da so to ostanki hladne vojne, ki jih je treba odstraniti, ker ovirajo zbližanje med Zahodom in Vzhodom. Londonski list „Sunday Times“ je drugačnega mnenja in trdi, da omenjeni postaji podpirata vzhodnoevropsko politiko kanclerja Willyja Brandta in vsa reformistična komunistična gibanja v vzhodni Evropi. Po mnenju londonskega lista nista postaji škodljivi zbliževanju z Vzhodom, pač pa ima Fulbright prav, ko zahteva, naj Amerika ne troši več denarja za propagando omenjenih radio postaj. „Sunday Times“ meni, naj zahodnoevropske države prevzamejo stroške za omenjeni postaji.

Kreiskyjeva politika

Dve leti je od tega, odkar je uspela socialistični stranki pri državnozborskih volitvah zmaga, ki je omogočila sestavo prve socialistične vlade v Avstriji. Sledil je po državnozborskih volitvah 1971 nato uspeh z absolutno večino v parlamentu.

Po dveh letih Kreiskyjeve vlade je možno ugotoviti, da je notranjepolitični položaj v državi ustaljen ter da je beležila Kreiskyjeva vlada tudi v zunanji politiki gotove uspehe, ki jih ni mogoče prezreti. V tej zvezi je treba omeniti vzpostavitev diplomatskih odnosov do ljudske republike Kitajske, kar je povečalo tudi avstrijskemu kandidatu dr. Waldheimu izglede, da postane generalni tajnik Združenih narodov. Bil je storjen korak naprej tudi pri reševanju južnotirolskega vprašanja, prav tako pa je dr. Kreisky po zadnjih kontaktih s predstavniki držav, ki so vključene v Evropsko gospodarsko skupnost, optimističen glede posebne pogodbe, s katero naj bi uredila Avstrija svoj odnos do članic skupnega evropskega trga.

S tem, da se je podal dr. Kreisky najprej na Zapad — torej v Pariz in London — je hotel poudariti tudi politično povezanost Avstrije s svobodnim zapadnim svetom. Avstrija meji na vzhodu na države s komunističnim političnim sistemom. Na politično in gospodarsko šibki Avstriji Zapad ne more imeti interesa. Ker pa zavisi politična stabilnost vsake države predvsem od njenega gospodarskega položaja, je pričakovati glede avstrijskih želja v zvezi z Evropsko gospodarsko skupnostjo v bodoče konkretnih rešitev.

Po dveh letih samovlade je Kreisky lahko s svojimi uspehi zadovoljen. Nastane sedaj vprašanje, kako so zadovoljni s Kreiskyjevo vlado koroški Slovenci? Znano je, da je dr. Kreisky obljubil pred zadnjimi državnozborskimi volitvami zadovoljivo rešitev tudi manjšinskega vprašanja v deželi ter izpolnitev obveznosti, ki jih je prevzela Avstrija s členom 7 državne pogodbe. Zaenkrat je po Kreiskyjevi vladi bila dana edinole pravica javnosti kmetijski šoli v Podravljah, ki so jo koroški Slovenci sami ustanovili in jo tudi sami vzdržujejo.

Dr. Kreisky je začel leta 1960 kot tedanji avstrijski zunanji minister prve redne kontaktne razgovore s predstavniki koroških Slovencev. Mnenja smo, da je napočil čas za globalno rešitev manjšinskih vprašanj. Državna pogodba je bila podpisana pred sedemnajstimi leti. Zato je vrsta na Dunaju, da končno vendar nekaj ukrene.

Dr. V. Inzko

Graški obisk v Trstu

Štajerska delegacija, ki jo je vodil graški župan inž. Gustav Scherbaum — v delegaciji so bili še podžupan Josef Stöffler, Alexander Götz, Anna Puschnig, dr. Alfred Eder in Franz Kaufmann, — se je mudila 3. in 4. marca v Trstu na obisku, kjer so si izmenjali izkušnje in dali novih pobud za okrepitev medsebojnih odnosov med Gradcem in Trstom.

V svojem nagovoru je **župan ing. Spaccini** pozdravil graške goste in jim zaželel dobrodošlico v Trstu. Obenem je izrazil željo, da bi njihov, sicer kratek obisk obrodil zaželene sadove. **Župan Scherbaum je v odgovoru dejal, da je bil Trst eno prvih mest, s katerimi je Gradec po drugi svetovni vojni navezal stike. Rekel je, da je Avstrija zelo lepa dežela, ki pa ji manjka le nekaj, da bi bila popolna in to je morje, kar pa lahko Avstrijci najdejo v Trstu.**

Prvega dne obiska si je graška delegacija ogledala novi industrijski šoli, o katerih so gostje izrazili občudovanje nad tako lepo moderno urejenima šolama. Potem si je delegacija ogledala občinsko središče v Rojanu, kjer deluje elektronski terminal, ki je povezan z osrednjimi elektronskimi možgani tržaškega anagrafskega urada. Tam je mogoče dobiti v nekaj minutah katerikoli anagrafski dokument. Nato je bil še ogled mednarodnega fizikalnega centra pri Miramaru.

Drugega dne obiska v Trstu, ki je potekal v prijateljskem ozračju, si je graška delegacija ogledala tovarno Grandi motori, pristaniške naprave, naftovod, ter občinsko elektronsko središče. Po ogledu vseh naprav se je **graški župan zanimal zlasti za posojila, ki jih dobivajo italijanske občine, tako od deželne kot od osrednje vlade. Avstrijske goste je namreč zanimalo, kako so ta vprašanja urejena v Italiji.**

Prvi konkretni sad dvodnevnega obiska bo **„italijanski teden“,** ki bo od 26. maja do 4. junija v Gradcu. Ta pobuda sodi v okvir prizadevanj, da bi Trst okrepil svojo prisotnost na graškem velesejmu. Graška radijska postaja preučuje tudi možnost, da bi to poletje priredila za svoje poslušalce stalno rubriko o vremenskih prilikah Trsta (toplota morja in ozračja). **Delegaciji sta se domenili, da bosta obe mesti tesneje sodelovali na gledališkem, glasbenem, gospodarskem, športnem, znanstvenem in kulturnem področju.** S tem v zvezi je tržaški župan Spaccini dejal, da bodo priredili dve znanstveni srečanji, od katerih bo eno v Trstu, drugo pa v Gradcu. Trst ima namreč **mednarodni fizikalni center,** ki je zaslovel širom po svetu, v Gradcu pa je **sedež centra za vesoljsko tehniko.**

Julija bodo v Gradcu mladinske olimpijske igre, na katere je župan Scherbaum povabil tudi tržaške otroke, ki hodijo v osnovne in srednje šole. Tako naj bi se ustvaril most prijateljstva med mladino obeh mest.

Glavni tajnik OZN poziva na omejitev oboroževanja

V Ženevi se je minuli teden pričela razorožitvena konferenca, na kateri sodeluje 25 držav in ki je bila pet mesecev prekinjena. Otvoritveni govor je imel glavni tajnik OZN dr. Waldheim, ki je pozval atomski velesili ZDA in Sovjetsko zvezo, da uveljavita stvarne ukrepe za omejitev atomskega strateškega orožja in ki je nato povabil, da se pridružita tudi Kitajska in Francija naporom glavnega tajnika OZN za razorožitev. Waldheim je ugotovil, da prihaja do stvarnih znakov mednarodnega pomirjanja in da se ustvarja politično ozračje, ki omogoča dejanske dogovore glede razorožitve. Waldheim je mnenja, da morajo vse države upoštevati predvsem svoje lastne in mednarodne potrebe, tako da osredotočijo vse sile in vse zmogljivosti za izboljšanje življenjske ravni.

Za dosego teh ciljev pa je potrebno ustaviti sedanjo oborožitveno tekmo. Dr. Waldheim je napovedal možnost bližnjega sovjetsko-ameriškega sporazuma o raketnem atomskem orožju in dejal, da se s tem odpira pot za nadaljnja pogajanja, kolikor bosta obe velesili pristali, da ne omejita samo količine temveč tudi kakovost atomskega orožja.

Naslednji pogoj za ustvarjanje resnične razorožitve pa je sodelovanje Kitajske in Francije na pogajanjih. V tej zvezi je Waldheim izrazil trdno prepričanje, da samo na ta način lahko govori o razorožitvi ter je upanje, da bodo o tem člani konference premišljeno razpravljali. Ob zaključku je glavni tajnik OZN tudi podprl pobudo za sklicanje svetovne konference o razorožitvi, ki pa jo je možno sklicati šele po poglobljenih pripravah.

Nato sta posegla v razpravo ameriški in sovjetski predstavnik.

Ameriški predstavnik Joseph Martin je prav tako kot sovjetski Aleksej Roščin izrazil nujnost hitrega dogovora, da se prepove uporaba kemičnega orožja ter da se prekine s podzemskimi atomskimi poskusi. Vendar pa se nista dotaknila ključnega vprašanja nadzorstev, saj so ZDA mnenja, da je nujno izvajati nadzorstva nad ozemljem druge države, medtem ko je Sovjetska zveza prepričana, da je takšno nadzorstvo nepotrebno in da obstaja dovolj sredstev, da se izvaja nadzorstvo na daljavo.

Na otvoritvi sta spregovorila tudi predstavnika Japonske in Mehike. Japonski predstavnik je izrazil upanje, da bodo upoštevali nove možnosti pomirjenja, ki jih odpira Nixonovo potovanje v Peking. Mehiški predstavnik pa je pesimist in je ugotovil, da dosedanji ukrepi o razorožitvi ne odgovarjajo pričakovanjem svetovnega javnega mnenja. Prav obratno je prišlo do nagle oboroževalne tekme, saj je svet porabil 1962. leta 120 milijard dolarjev za oborožitev, 1971. leta pa je ta vsota narastla že na 200 milijard dolarjev.

Dobri odnosi med Jugoslavijo in Vatikanom

Novi jugoslovanski veleposlanik v Vatikanu **Stane Kolman** je te dni izročil papežu Pavlu VI. poverilna pisma ter pozdravil papeža s krajšim nagovorom. **Omenil je, da jugoslovanska vlada visoko ceni prispevek Sv. stolice za uresničenje idealov miru. Pogledi Jugoslavije in Vatikana do nekaterih osnovnih vprašanj sodobnega sveta, a posebno njihovo zavzemanje za mir, so dobra osnova za sodelovanje na mednarodnem področju,** je naglasil novi veleposlanik. Hkrati je izrazil upanje, v nadaljnji napredek odnosov med Jugoslavijo in Vatikanom.

Papež je v svojem odgovoru omenil Titov obisk v Vatikanu, do katerega je prišlo marca lanskega leta ter izrazil iskrena voščila za Tita, kakor tudi za vse jugoslovanske narode, ki naj uživajo blaginjo. Pripomnil je, da s pozornostjo sledi miroljubnemu urejevanju sporov in naporom za dosego miru med narodi jugoslovanske vlade. **Takšen mir mora sloneti na pravičnosti, spoštovanju nepreklicnih pravic ljudi in manjšin, da se tako dosežejo skladni odnosi med evropskimi državami in skupnostmi narodov. Cerkev si prizadeva, da se doseže spoštovanje vesti in verske skupnosti. Verski mir, ki sledi takšnemu spoštovanju je važen dejavnik napredka na vseh področjih, saj je mir odvisen od svobode in notranje dinamike človeka. Treba je pospeševati vse, kar pripomore k človeškemu razvoju. V tem smislu papež poziva vse vernike naj sodelujejo lojalno z vsemi ljudmi dobre volje za graditev čedalje boljšega in pravičnejšega ter bratskega sveta.**

V Rimu kroži glas, da bo med 34 novimi kardinali, ki jih bo papež imenoval na bližnjem konsistoriju, tudi zagrebški nadškof **msgr. Fr. Kuharić.**

Moša Dajan: „Treba je uničiti palestinske gverilce“

Pod pritiskom domačih zmernih krogov in zunanjo silo, ki jo je v televizijskem govoru izdelal general Moše Dajan, je libanonska vladna vojska začela „čistiti“ ozemlja na meji z Izraelom, kjer so bila taborišča in vojaške baze palestinskih gverilcev. V nekaterih primerih je vojska napadla palestinske gverilce, v drugih pa jih je samo razorožila in odpeljala v notranjost države.

Vendar pa vse kaže, da izraelskim oblastnikom to ni dovolj. Na gričih, s katerih je moč nadzorovati vse področje, ki ga je za štiri dni zasedla in opustošila izraelska vojska, so uredili razgledne stolpe. Namen telavivskih oblasti je torej jasen: ostati na tem ozemlju in ga nadzorovati, libanonsko vlado pa prisiliti, naj — podobno kot Husein v Jordaniji — organizira pokol palestinskih gverilcev, ki so trn v peti „uradnim“ vladam Izraela in arabskih držav. Iz Jordanije so se palestinski gverilci umaknili na sever, v Libanon in Sirijo, pravi Moše Dajan, in nato z vrsto namigov postavlja Siriji in Libanonu sledeče pogoje: „nekaj udarcev ne zadostuje, potrebna je odločna politična volja vlad, ki naj jo radikalno uresniči v praksi vojaška sila“. V nasprotnem primeru pa bo Sirija, podobno kot že Libanon, okusila „uničevalni udarec izraelske vojske“. Na ta udarec, je dejal izraelski vojni minister, pa Arabci niso pripravljeni.

Tudi Libanon naj ne misli, da je sedaj varen, ko je vladna vojska ponovno zasedla področje ob meji, je nadaljeval Dajan, kajti „gverilce je treba popolnoma razpršiti, kot v Jordaniji“.

Izrael torej čuti, da lahko grozi sosednim državam, saj je že pred dobrima dvema letoma nevtraliziral Jordanijo, iz Kaira pa je slišati le umirjene reakcije. Poluradno glasilo kairske vlade „Al Ahram“ objavlja danes dolg komentar glavnega urednika Hejkala. V njem poudarja, da ves arabski svet ne zmore vojaške sile, da bi osvobodil še tako majhnega mesta, kakor so mesta na Sinaju ali vasi na Golanski planoti. Zato pa je treba — po Hejkalovem mnenju — iskati političnih rešitev. Vojaška krepitev je le pomožnega značaja, kakor propaganda, prvenstveno pa je iskanje mednarodne opore, predvsem pri Sovjetski zvezi. Samo ob tesnejših stikih z Moskvo, zaključuje Hejkal svoj komentar, se lahko ravnovesje na Bližnjem vzhodu prevesi Arabcem v prid. Tedaj bi ZDA in Izrael spremenila svoja stališča.

HITLERJEVO SMRT BODO PONOVNO PREVERILI

Mednarodna komisija strokovnjakov bo znova začela iskati truplo Adolfa Hitlerja. Prosili so že oblasti v Vzhodni Nemčiji, da bi smeli kopati na vrtu nekdanje berlinske Državne pisarne.

Povod za to akcijo je dala raziskava znanstvenikov, ki je ugotovila, da se je sovjetska zdravniška komisija zmotila, ko je leta 1945, neko najdeno truplo spoznala za Hitlerjevo. Pravijo, da so takrat Sovjeti sežgali neko drugo truplo. Hitler leži zakopan nekje v območju bivše Državne pisarne. Znanstveniki sodijo, da se rentgenske slike Hitlerjevih zob ne ujemajo s tistimi ostanki, ki so v sovjetski posesti.

RAZPUST BOJNIH ORGANIZACIJ V BANGLA DEŠU

Vlada Bangla deša je izdala ukaz o razpustitvi vseh bojnih organizacij, ki so se porodile med bojem za neodvisnost dežele. Že pred časom je premier Mudžibur Rahman ukazal vsem polvojaškim oddelkom, naj oblastem izroče orožje.

V vladnem ukazu je rečeno, da ta sklep zadeva tudi vse civilne organizacije ter organe, ki so med 9-mesečno državljansko vojno opravljali administrativne posle na osvobojenih področjih. Razpustitev je treba izvesti brez odlašanja.

PRAVDA SVARI GRČIJO IN NATO

Moskovska „Pravda“ svari Grčijo in Atlantsko zvezo naj ne segata z naklepi proti Cipru predaleč.

Pravda piše, da želijo Atene prisiliti Ciper, da bi se odpovedal neuvrščenosti, potem pa spremeniti otok v oporišče NATO. Po mnenju pisca komentarja jim to omogoča podpora ZDA.

V Sofiji pa pravijo, da Grčija prevzema „nevarno odgovornost“, ko odstopa svoje pristanišče Pirej za oporišče ameriškemu šestemu ladjevju. Časopis ostro obsoja težnjo, da bi v vzhodnem Sredozemlju in na Balkanu razpihali stara žarišča.

NEMŠKA OPOZICIJA ZA ODNOSE S KITAJSKO

Vodja bavarske opozicije krščansko socialne stranke Franz Josef Strauss je pozval bonsko vlado, naj se loti dejanj za normalizacijo odnosov s Kitajsko. Zlasti bi to morala Zahodna Nemčija po Straussovem mnenju storiti prej, preden ratificira lani sklenjena sporazuma o ureditvi odnosov med Zvezno republiko Nemčijo ter Sovjetsko zvezo in Poljsko.

INDIJA ZA IZBOLJŠANJE POLOŽAJA Z ZDA

Predsednica indijske vlade ga. Indira Gandhi je pred dnevi izjavila, da Indija ni v sporu z ZDA in da si želi z njimi izboljšati odnose. Indija bo „srečna“ tudi, če se bodo v prijateljsko smer razvijali odnosi med ZDA in Kitajsko, vendar, je pristavila, to prijateljstvo ne bi smelo iti na škodo Indije, ki se zavzema za mirno urejanje problemov na indijskem podkontinentu in na vsej azijski celini.

RAZPRAVA O RATIFIKACIJI V ZAHODNONEMŠKEM PARLAMENTU

V zahodnonemškem parlamentu so se dogovorili, da bodo ponovno razpravljali o pogodbah s Poljsko in Sovjetsko zvezo v komisiji, nato bosta prišla na dnevni red senata in končno na zaključno glasovanje v Bundestagu.

Debata je bila zelo dolga in zelo živahna, saj je trajala tri dni in je med njo prišlo do izraza, da ni mogoče premostiti nasprotij med vlado in opozicijo. Desna opozicija (krščanski demokrati in krščanski socialisti) je postavila na zatožno klop celotno Brandtovo „vzhodno politiko“, češ da krepi sovjetsko prodiranje v Evropo, spreminja razmerje sil v korist Sovjetske zveze in da ne vodi k izboljšanju odnosov med obema nemškima državama. Rečeno je tudi bilo, da priznanje meja že v naprej onemogoča razpravo o mirovni pogodbi.

Socialdemokrati in liberalci pa so obratno mnenja, da ne obstaja nobena druga alternativa kot proces pomirjenja, ki pa je nemogoč brez priznanja „status quo“. Edina možnost združitve obeh Nemčij je v splošnem pomirjenju.

Celoten postopek ratifikacije obeh sporazumov v nemškem parlamentu bo predvidoma trajal dva do tri mesece.

POMEMBNA KNJIŽNA PUBLIKACIJA:

„Kärnten im Wort“

Antologija nemške in slovenske pesniške besede

Pred nekaj meseci je izšla v založbi Johannesa Heyna in pripravljena od dr. Ericha Nußbaumerja pod okriljem družbe Josefa Friedricha Perkoniga pomembna antologija koroške pesniške in pisateljske besede, ki je tako po zasnovi kot tudi po obsegu edinstven dogodek na koroškem knjižnem trgu. Vsakdo, ki se je bodisi kot pedagog, kot učenec ali kot študent — ali pa tudi samo kot literarno zainteresirani deželan — zanimal za leposlovje zadnjih petdesetih let, odkar so konec prve svetovne vojne in leta po velikem razdejanju spremenili tudi politično obličje Koroške, je moral iskati po raznih knjigah in revijah. Zdaj pa mu je na razpolago reprezentativna izdaja umetniške besede od 1920 do 1970, ki na 550 straneh izpriča tudi kulturno in duhovno obličje te dežele. 56 znanih in manj znanih, nemških in slovenskih avtorjev je dr. Erich Nußbaumer zbral in uvrstil v svojo knjigo. Menim, da nihče drug ni bil v tolikšni meri poklican, da izda tako pomembno antologijo, kot prav dr. Erich Nußbaumer, ki je v vseh preteklih letih z bistvenimi kulturnimi dejanji — naj omenim samo pomembno izdajo Perkonigovih del in knjigo „Geistiges Kärnten“ — posegel v duhovno življenje dežele.

Na koncu uvoda v knjigo je dr. Nußbaumer zabeležil: **„Tako moremo preko ograj jezika tukajle najti vse, kar povezujemo s pojmom Koroška: Z domovino povezano in svetovljansko, tradiciji vdano in po novih oblikah in vsebinah iščočo izpoved . . .“** Tej široki zasnovi izdajatelja ustreza tudi širok izbor avtorjev. Izdajatelj ne sodi, ampak uvršča — kronološko in po tematiki —; pri tem je tudi pojem koroške literature postavljen na zelo široke temelje. **Kot prvega avtorja najdemo v knjigi Roberta Musila,** ki je pravzaprav samo s svojimi prvimi življenjskimi leti povezan s Koroško. Vendar se že v izboru iz Musilovega dela kaže posrečeno načelo tistega, ki je bil odgovoren za tekste: kratkemu tekstu iz **„Moža brez lastnosti“** (ki ga je — mimogrede — Janez Gradišnik mojstrsko prevedel v slovenščino) se pridruži kratka proza **„Slovenski vaški pogreb“.** Načelo združevanja splošno veljavnih — svetovljansko zasnovanih del — s teksti, ki so v tematiki specifično koroški, opazimo tudi pri drugih avtorjih.

Nemogoče bi bilo, če bi hoteli spregovoriti o vseh avtorjih. Dr. Nußbaumer se je vsekakor na moč trudil, da bi izločil iz zbirke vse subjektivne kriterije izbora. Da je bil kljub temu marsikje subjektiven je razumljivo. Vsakdo ima pač svoj literarni okus in ga — hote ali nehote — uveljavi tudi v svojih publikacijah. Brez pridržka pa smemo reči, da daje knjiga kolikor toliko popolno podobo koroške literature za časa obeh avstrijskih republik.

Razumljivo je, da so tako pomembni avtorji kot Josef Friedrich Perkonig in Johannes Lindner zastopani z večjim številom tekstov kakor imena, o katerih bo literarna zgodovina šele sodila.

Prav v duhu Perkonigovem, kakor izdajatelj v uvodu tudi naglasi, je zastopana v antologiji tudi slovenska koroška literatura. Posebne omembe je vredno, da so teksti objavljeni tako v originalu kot tudi v prevodu. Med slovenskimi avtorji najdemo Milko Hartmanovo, Gustava Januscha, Andreja Kokota, Florijana Lipuscha, Janka Messnerja, Valentina Polanška in Erika Prunča. Da je tudi razvrstitev slovenskih pesnikov subjektivna — morda bolj kot izbor nemških — kaže dejstvo, da iščemo med slovensko pišočimi avtorji zaman Karla Smolleta (Miško Maček), ki je prav tako stopil v javnost s pesniško zbirko (Ujeti krik) in potem utihnil. Po naši presoji bi moral imeti svoje mesto v zbirki tudi Metod Turnšek, ki je plodovit pisec zgodovinskih tekstov.

Tudi v slovenski koroški literaturi se zrcali kot v nemški na eni strani povezanost s tradicijo in poudarjanje človekovih vrednot, ki so bile koroškim Slovencem v dolgi večstoletni zgodovini vodilo in življenjska vsebina, na drugi strani pa iskanje novih izpovednih sredstev in sodobnih tem. Med najmočnejše talente brez dvoma lahko štejemo Erika Prunča, ki je žal v zadnjih letih kot pesnik utihnil. Njegov ciklus Miklova Zala je brez dvoma močna pesniška prispodoba slovenskega romantičnega hrepenenja, ki ga mlajša generacija med koroškimi Slovenci deromantizira, ne da bi njegovo vsebino in izpoved zanikala.

Antologija „Kärnten im Wort“ bo brez dvoma za desetletja standardna publikacija pesniške besede na Koroškem, ki bo presegala provincialni pomen in okvir.

Knjiga stane v platno vezana 160.— šil., v usnje vezana pa 260.— šilingov.

Ob 10-letnici odprtja KD v Gorici

Pred desetimi leti so si začeli ustvarjati goriški Slovenci lastno kulturno središče: Katoliško dvorano.

Predsednik odbora dr. Martin Kranner je na nedeljski proslavi desetletnice otvoritve doma, kjer je pozdravil vrsto osebnosti tržaškega in goriškega narodnopolitičnega življenja, kot škofovega vikarja dr. Škerla, deželnega poslanca dr. Štoko i. dr. — Narodni svet koroških Slovencev in KKZ je zastopal tajnik NSKS dipl. jur. Filip Warasch — s ponosom mogel našteti vrsto predstav, kulturnih nastopov, srečanj ipd., katerih se je udeležilo nad 60.000 oseb v zadnjih 8 letih.

„Zelo plodovito je bilo kulturno življenje v tem desetletju,“ je med drugim dejal dr. Kranner v svojem slavnostnem govoru, „tudi gostovanje igralskih skupin in pevskih zborov iz Koroške in Tržaške. Iz Koroške so bili gostje igralci iz Žitare vasi, študentje celovške Slovenske gimnazije, igralci iz Št. Jakoba z Miklovo Zalo, druga skupina je nastopila z Martinom Krpanom, farna mladina iz Št. Janža je nastopila z Jurijem Kozjakom, koroška študentovska mladina z igro Ana Frank. Posebno je treba omeniti, da je med prvimi nastopil v KD danes že pokojni dr. France Cigan s pevskim zborom „Gallus“.

Ponos goriških Slovencev, da imajo lasten Katoliški dom, je upravičen, kajti znali so premostiti vse težave v času zbiranja gmotnih sredstev in priprav za gradnjo doma. Omembe vredno je vsekakor, da nobena javna ustanova ni podprla gradnje KD, oblasti so stvar celo ovirale.

Dopoldansko proslavo sta popestrila še mešani pevski zbor Lojze Bratuš in moški zbor Mirko Filej, ki imata svoj sedež ravno v Katoliški dvorani.

Popoldne istega dne je priredil koncert znani ansambel „Slovenski oktet“, ki je pel že ob otvoritvi doma pred 10 leti in ki se je ravno vračal z Japonske. Navdušena publika — dvorana je bila nabito polna — je priklicala po končani predstavi pevce kar trikrat na oder. Edini so si bili komentatorji v tem, da je dala koncertu poseben pečat navzočnost generalnega konzula SFRJ v Trstu Borisa Trampuža.

Nam koroškim Slovencem mora biti KD v Gorici pobuda, da bomo največ dosegli, če si bomo pomagali sami.

Letošnji kandidati za Oscarja

Letos kandidira za večji del Oscarjevih nagrad troje ameriških filmov: **„Violinist na strehi“, „Francoska zveza“** in **„Zadnja predstava“.** Kandidat za Oscarja za najboljšo igralsko vlogo je, med drugim, tudi lanski nagrajenec (ki pa nagrade ni hotel sprejeti), **George C. Scott.** Za Oscarja kandidirajo še naslednji igralci: **Peter Finch, Gene Hackman, Walter Matthau** in **Topol.** Za naslov najboljše igralke pa se potegujejo tako rekoč same Angležinje, saj je med njimi **Jane Fonda** edina Američanka: **Glenda Jackson, Julie Christie, Vanessa Redgrave** in **Jenet Suzman.** Kandidati za Oscarja, namenjenega najboljšim režiserjem, so letos: **Stanley Kubrick** (film „Peklenska pomaranča“), **Norman Jewison** („Violinist na strehi“), **William Friedkin** („Francoska zveza“), **Peter Bogdanović** („Zadnja predstava“) in **John Schlesinger** („Nedelja, prekleta nedelja“). Za naslov najboljšega ameriškega filma v lanskem letu kandidirajo: **„Peklenska pomaranča“, „Violinist na strehi“, „Francoska zveza“, „Zadnja predstava“** ter **„Nikolas in Aleksandra“.** Oscarja za najboljši tuji film pa bi želeli prejeti naslednji kinematografski izdelki: **„Dodeskaden“** (Japonska), **„Nomadi“** (Švedska), **„Vrt Fincija Continija“** (Italija) in **„Policaj“** (Izrael).

SLOVENCI
doma in po svetu

IVAN AVSENEK — UMRL

V torek, 29. februarja tl., je umrl na svojem domu v Clevelandu v ZDA, uredniški sodelavec „Ameriške domovine“ **Ivan Avsenek,** eden najboljših zdomskih poznavalcev gospodarskih razmer v Jugoslaviji. — Rajni je bil rojen 1889 v Vrbnjah na Gorenjskem. Gimnazijo je opravil kot alojzijeviščnik z odliko v Ljubljani. Nato je kot prvi Slovenec študiral eksportno akademijo na Dunaju. Ko jo je opravil s „summa cum laude“, je dobil državno štipendijo za nadaljevanje gospodarskih študij v nekdanji carski Rusiji. Kot takega ga je tam 1914 zalotila 1. svetovna vojna. Kot tuj državljan je bil konfiniran. Leta 1917 je doživel boljševiško revolucijo, vendar je ostal v Rusiji, vse do konca vojne, ko se je vrnil v domovino. Tu je hitro postal vodilni slovenski gospodarstvenik. Zadnja leta pred 2. svetovno vojno je bil med drugim podpredsednik Narodne banke Jugoslavije v Beogradu. Med italijansko okupacijo se je umaknil iz Ljubljane, po italijanskem zlomu pa je šel v Rim, kjer je pričakal prihod zapadnih zaveznikov.

V ZDA se je preselil z družino leta 1950. Tu je bil nekaj časa zaposlen v Potokarjevem skladišču na aveniji St. Clair, dokler ni prišel k Free Europe v New Yorku. Po upokojitvi se je vrnil k družini v Cleveland, postal najmočnejši uredniški sodelavec pri „Ameriški domovini“, po svojih uvodnikih znan ne samo rojakom, marveč tudi drugorodcem. Sodeloval je malone pri vseh slovenskih listih, revijah in zbornikih, pa tudi za angleške in druge liste je veliko prispeval.

Leta 1955 je izšla njegova študija „Yugoslav Metallurgical Industry“, 137 strani. — Razume se, da je ves čas spremljal zelo skrbno tudi življenje rojakov na Koroškem. Sredi decembra lanskega leta pa je moral v bolnišnico. Operacija je uspela. Teden dni pred nenadno smrtjo se je vrnil k svojim dragim, sedaj pa odšel k Bogu, svojemu večnemu Očetu po plačilo.

France Kropiunik: (1. nadaljevanje)

Na morje, oj, na morje Adrijansko!

Naš avtobus se je ustavil. Bili smo na meji. Šofer ima tukaj postanek za opoldansko kosilo. Tukaj je torej ta znamenita trdnjava, o kateri so mi mnogo pripovedovali rajni Klančnikov oče. Bili so tu na tej trdnjavi pred prvo svetovno vojno kot stražnik. Z njim je bil tudi Krsov Lojz iz Rinkol — poznejši Rogač v Vogrčah in njegov sosed Juri Juh Užnik, ter mnogo drugih. Prva dva — velika humorista — sta si tretjega kaj rada privoščila, posebno še, kadar so prišla mlada dekleta na planino.

Ogledoval sem veličastne planine. Zapadna stran mogočnega Mangarta ti vzbuja strah in občudovanje. Čez ta prelaz se je prebijala leta 1819 francoska Napoleonova armada. V tej trdnjavi so se bojevali Avstrijci z njimi. Človeku se zdi skoraj nemogoče, da so Francozi tole divjo sotesko mogli osvojiti brez tankov in letal. Po človeško sodeč, bi mogli Avstrijci Francoze s samim kamenjem pobiti. Obramba je bila preslaba in Francozov kot listja in trave. Ob cesti stojita dva obeliska, pod njima pa pri vsakem umirajoči lev. To je spomenik na tridnevni boj, v katerem so Avstrijci bili premagani.

V Bovec

Naš avto je zatrobil v znamenje za odhod. Nekako tesno postane človeku, ko se vozi na tako nevarni poti. Kaj, če se nenadoma zlomi os ali odpovedo zavore? Prijetno pač ne bo v tejle veliki škatlji, ki se ji tudi pravi avtomobil, zdrčati po strmih skalah v dolino. Pa kar je, to je! Pogum velja! Moja boljša polovica bo pa gotovo »gmajtna«, ko bo tako hitro po meni dobila penzijon! Po mnogih vijugah se bližamo lepi zeleni dolini in hišam. To je Log pod Mangartom. Prav takrat, so v tej dolini taborili naši skavti, kot sem pozneje zvedel. Avto pospeši tempo in kmalu smo prišli do večjega kraja. Od leve strani se je odprla dolina in v njej večja reka: Soča! Pozdravljena hči planin! Avto obstoji. Bili smo v Bovcu.

Bovec je bil med prvo svetovno vojno porušen, ker je tekla bojna črta prav ob njem. Pred Bovcem se soška dolina močno zoži, in v tej ožini se še sedaj vidijo na obeh straneh ceste močne utrdbe. Bovec so potem zopet pozidali in je sedaj prav lepo mestece. Sploh je soška dolina zaradi naravnih lepot, čistega gorskega zraka in dohoda v Julijske planine, zelo priljubljeno letovišče. Avto zdrvi naprej in kmalu smo v Kobaridu. Tu pa je po našem programu našega potovanja za danes konec.

V Vrsno — Gregorčičev rojstni dom

Naš Štefan Čušin pusti pri nekem znancu svoj kovček za par dni, ker mora še v svoj rojstni kraj. Ogledamo si še spomenik S. Gregorčiča, katerega je slovenski narod vnovič po osvoboditvi postavil svojemu nesmrtnemu pesniku. Prvega so fašisti razbili. Ne daleč od njega, njemu nasproti, stoji drugi spomenik Hrabroslava Volariča, zaslužnega komponista. Vročina je bila velika, zato smo šli v senco. Ko potolažimo žejo in želodec, turist namreč ne sme biti nikdar lačen, potem pa za ciljem. Kam? V Vrsno. Na Gregorčičev rojstni dom, v njegov planinski raj! Toda kako? Do tja je še 7 km, cesta pa je slaba, visoko v hrib in vročina neznosna. Skušamo dobiti kak osebni avto, a se nam ni posrečilo, četudi smo hoteli angažirati celo policijo. Če ne gre drugače, gremo pač peš menimo. Prav tedaj, ko stopimo na cesto proti Vrsnemu, nam pridrvi nasproti neki avto, katerega prav predrzno ustavimo. Najprej se opravičimo, nato pa poprosimo, če bi nas hotel popeljati gor. Mi smo iz Koroške in Slovenci, radi bi šli v Gregorčičev dom. Mož reče, da ne ve, kako bo? Sem res iz Vrsna, pa . . . Tedaj se oglasi Štefan Čušin: »Jaz sem iz Lubja doma, a sem že 45 let na Koroškem. Imam na Vrsnem nekega znanca, s katerim sva nekdaj še pasla skupaj, piše se Kokljič!« Šofer vidno osupne in reče: »Jaz sem pa njegov sin!« Sedaj smo mi presenečeni! Še par vprašanj in reče: »Če je tako, vas pa zapeljem na Vrsno, le malo počakajte, imam še neko delo.« V pičli uri že drvimo po hribu navzgor.

Kakor lastovičje gnezdo na nekem pomolu stoji vasica. Iz kamna zidane hišice, grobo ali nič ometane, vzbujajo nehote vtis, da tukaj ni bogastva, ne udobja, le proletariat in male, skromne kmetije. Le tej skromni kmečki hiši je Gregorčič zapel slavospev, katerega ali kakršnega še ni noben slovenski pesnik.

Pred malo, čedno hišico našega voznika obstojimo, v katero nas povabi in predstavi svoji krepki, čedni in prikupni ženki. Le nekaj korakov še in že stojimo pred Gregorčičevim domom, tak kot je bil nekdaj. Preurejen je v muzej. Z nepopisnim občutkom smo stopili čez prag. Objelo nas je občutje, kot da smo vstopili v veliko svetišče. Da svetišče!

Od tam nam misleci globoki,
od tam klicarji k nebu nam,
od tam so pesniki — preroki,
za dom borilci, vsi od tam!

Odkod so bili veliki Prešeren, Slomšek, Finžgar, Aškerc, Jenko? Našteti bi jih mogli še in še. Vsi ti se niso rodili v palačah bogatinov, ampak v skromnih malih domovih. Zato naj bi bil vsem Slovencem, prav posebno pevcem, Gregorčičev dom »Meka«. Spodaj na desni je črna kuhinja, v njej pa navaden zid, nad zidom je obešen okrogel kotel, verjetno so kuhali v njem polento. Tu je tudi preprosto kuhinjsko orodje itd. Na levi je kmečka soba, kjer so shranjeni razni predmeti iz Gregorčičeve dobe. Tu je tudi spominska knjiga, v katero se obiskovalci lahko vpišejo. Ko listamo po knjigi, najdemo tudi iz Koroške nekaj imen, kakor npr. g. župnika Vavtija iz Sel, g. župnika Kanaufa, prof. Messnerja iz Doba, sedaj se pridružijo še naši podpisi. Opazili pa smo tudi, da manjka podpis g. Zaletela iz Vogrč. Da tega svetovnega potnika na Vrsnem še ni bilo, se nam je res čudno zdelo. Sploh je iz Koroške zelo malo obiskovalcev. Vzrok zato je iskati v dejstvu, da je Vrsno od Kobarida 7 km v hribu, in vsakemu se mudi.

V zgornjih prostorih je mnogo slik, med drugimi pesnik na mrtvaškem odru, njegov pogreb leta 1906. Slike so dobro ohranjene; sploh je vse, kar je bilo v neposredni zvezi z nesmrtnim pesnikom. (Dalje)

Ob robu povedano

POKER Z NEUMNOSTJO

Svetovni razvoj včasih tudi povzroči, da sega obzorje nekaterih ljudi samo do naslednjega griča. Stari Grki so mislili, da je konec sveta tam nekje za Gibraltarjem (oprostite, za stebri Herkulovimi) nekje v globinah Atlantskega oceana. Imeli so torej razmeroma široko obzorje, končalo se je v daljavah širnega morja. Ampak, nikakor ne mislimo, da se je položaj od takrat na splošno zboljšal. Deloma se je, deloma tudi ne. Na Koroškem, a tudi v Avstriji, ne samo tu, daleč po svetu naokrog, imamo zadosti sodobnikov, katerih obzorje je prešmentano omejeno. Včasih moramo prav ugotoviti, da so živeli stari Grki v zlatih časih, vsaj kar se obzorja tiče.

Imamo na Koroškem časopis „Kärntner Nachrichten". Včasih objavlja že svojevrstne stvari. Če ne iz svojih lastnih virov, pa jih prevzame. 26. februarja je prevzel zanimiv članek iz tednika „Neue Ordnung". Mislimo, da se oba tednika vsebinsko precej ujemata.

No, pa piše „Neue Ordnung" in ponatiskujejo „Kärntner Nachrichten": „Ohne Minderheitenfeststellung keine Ruhe" („Brez ugotavljanja manjšine ni miru"): Koroška ima dve skupini Slovencev, krščanske in socialistične. Nikoli še niso dosegli nobenega mandata. (Povedati jim je treba: Od 1921 do 1933 smo imeli koroški Slovenci stalno dva zastopnika. Tudi po drugi svetovni vojski smo nastopili samostojno, pa moramo priznati, da nismo dobili nobenega slovenskega zastopnika na lastni listi. Imamo pa svoje izvoljene mandatarje v deželni kmetijski zbornici, okrajnih kmetijskih zbornicah, občinah). Slovenci širijo laži, da jih je baje 60 do 80 tisoč. (Po vojski je britanska vojna oblast ocenila število Slovencev na popolnoma objektivnih podlagah na 80 tisoč.) Vindišarji pa niso Slovenci, kajti v letih 1918/19 so se borili proti Slovencem in za nemško Avstrijo. (Treba je reči, da s tem pobijajo uradne dokumente.)

Pravice Slovencev so zapisane v državni pogodbi. V Celovcu imajo gimnazijo, ki je ne bi smeli imeti. (Čudno razlagajo ti znanilci novega reda vsebino avstrijske državne pogodbe iz leta 1955. Če znajo nemško, bodo vsaj razumeli nemško besedilo.) Da se bo vrnil na Koroško končno mir, je treba ugotoviti, kje tičijo ti Slovenci. Treba je povedati ljudstvu celo resnico. To naj si zapomni tudi dr. Veiter. Spominjajo nas na čase po letu 1945, ko so hudobni Slovenci hoteli raztrgati koroško enotnost. „Če pa bo slovenska manjšina še zanaprej ostala tako nestrpna in delala politiko na vse ali nič, si bo treba premisliti, če bi se obrnili na Evropski svet v Strasbourgu" (Bilo bi kar zanimivo. Na žalost se prerokovane vojske bijejo kaj redko. Kakšne dokaze bi kaj imeli gospodje ustvarjalci novega reda proti nam Slovencem?)

Kot so se bali njega dni nevarnosti svetovnega judovstva, tako se bojijo danes dvojezičnih napisov. Bojijo pa se tudi, kot vrag križa, da bi njihovi otroci znali preveč jezikov. Če je samo en otrok prijavljen za dvojezični pouk (območje je določeno), mora biti šola dvojezična. Pomislite vendar, če bi pisalo na vrbski šoli poleg „Velden" še „Vrba". Kaj bi si vendar tujci mislili! Gotovo bi takoj pobrali šila in kopita in jo popihali kam drugam, kajti, kje si pa človek videl že kaj takega, da je na kaki šoli dvojezičen napis. To je vendar škandal, ki si ga Koroška kot turistična in do skrajne skrajnosti tolerantna dežela nikakor ne more privoščiti.

Sicer koroški Slovenci še ne bi bili taki divjaki. Kolovodje tičijo v Ljubljani, oprostite, v Laibachu. Zastopniki SR Slovenije se vmešavajo v koroške zadeve, zlasti ti neubrzdani izobraženci. (Kaže, da so izobraženci za vse totalitarno misleče kroge do kraja neznosni, kot rdeča cunja za bika.) Toda nikoli, kljub temu vmešavanju, koroška deželna vlada še ni protestirala. Če se bo to nadaljevalo, bo postalo vprašanje koroških Slovencev zadeva vseh Avstrijcev. (Pričakovati bi bilo. Toda, Jugoslavija je sopodpisnica državne pogodbe, je torej **upravičena in dolžna,** da pazi, kako Avstrija izvaja določila te pogodbe. Kaj pa počenja Avstrija v zadevi Južnega Tirola?)

Na koncu pa še astronomski račun: Kaj se je zgodilo s tistimi reveži, ki so jih partizani „odvlekli" leta 1945? Kje so njihovi grobovi? Kje so morilci? (No, med njimi je bil marsikateri morilec in zločinec. Če pa res hočejo vedeti točno, kje so pokopani, naj vprašajo Jugoslavijo, naj se obrnejo na ke mednarodne organizacije! Bomo videli, kaj se bo potem izcimilo!' In še dr. Hans Steinacher, „največji junak Koroške v obrambnem boju". Dal je naročilo: Ne počivajte, dokler ne razjasnite usode „zavlečenih" rojakov! Preden se to ne bo razjasnilo, tudi s Slovenci ni mogoče stvari razčistiti.

Pa še obvezna odpoved nacizmu. Gnusi se jim, kar so napravili nacisti, ko so izselili Slovence. Za to pa so dobili Slovenci bogate odškodnine. (Manjka samo še dostavek, da so napravili s svojo bridko usodo masten profit!) Za „zavlečene" Korošce pa se žal ne briga nihče.

Članek je že sam po sebi dovolj zgovoren. Priča namreč o skrajni ignoranci dejstev. Nočejo poznati določil državne pogodbe. Hočejo pa biti naši sodniki.

Kdo jih je kaj poklical? ježek

APZ „Tone Tomšič" v Železni Kapli

Z grškim vzklikom: „Bogovi so nam naklonjeni", je pozdravil naš gospod kaplan Akademski mešani pevski zbor „Tone Tomšič" iz Ljubljane, ki je ob priliki svojega petindvajsetletnega jubileja, lahko rečemo, po srečnem naključju, na svoji turneji po slovenski zemlji skozi tri države, gostoval v nedeljo, 23. januarja, v našem farnem domu v Železni Kapli.

Za nas Kapelčane in okolišane je bilo to res srečno naključje, da je prišlo do tega koncerta pri nas. Prvotno je bil koncert napovedan v Šmihelu v Podjuni, zaradi epidemije tifusa pa so bile vse prireditve tam zabranjene.

Žal, da mnogi pri nas niso ničesar vedeli o koncertu, ker je bil čas pred prireditvijo prekratek, da bi o njej lahko kakorkoli objavili in razglasili.

Mogočen zbor pod vodstvom Marka Muniha nam je zapel vrsto umetnih in narodnih pesmi, ki so iz uglašenih grl pevk in pevcev posebno lepo izzvenele in vzbudile viharne aplavze.

Z očenašem hlapca Jerneja smo molili, kot njegovi sorodniki in sotrpini za pravico in razumevanje: „Nikomur ne zaupamo, le v Tvoje pismo zaupamo. Oče naš, ne izkušaj nas predolgo, svojega hlapca ne izkušaj predolgo. Slab je in potrt od bridkosti."

Da nismo predolgo moledovali nad svojo usodo, je poskrbel zbor s pesmijo „Polka je ukazana". Po takih polkah pa pride večkrat kakemu dekletu na misel: „V kvošter bi rada šva", druga zopet neguje svoje rože in poje: „Rasti, rasti, rožmarin". Nato smo slišali medmursko: „Čuk sedi na zelenem boru." Pa zopet: „Skoči kolo . . ." ter drugih veliko.

Ob koncu koncerta jih navdušen aplavz ni pustil oditi z odra, ter so nam zapeli še eno koroško narodno in potem še drugo. Ob pesmi: „Rož, Podjuna, Zila", pa so se čustva vidno sprostila. Preko odra in dvorane se je razlilo zadovoljstvo: harmonija duš. Zdelo se je, da so Ljubljančani z nekim posebnim zadoščenjem sprejeli koroški: „Bohvonaj, pa še pridite!"

Branko Korotaj

Občni zbor DSG Sele

Kakor vsako leto tako smo se tudi letos zbrali funkcionarji in aktivni športniki selskega športnega društva Sele, da se pogovorimo o dejanju in nehanju društva v minulem letu. Najprej je vse navzoče pozdravil predsednik društva **Feli Ogris** in je že ob začetku pogovorov zelo poudaril dejstvo, da naj pohvale in kritike o delu minulega leta ne vodijo do razdora med posameznimi člani društva, ampak naj nas še bolj povežejo v enoto v okviru društva. Pod tem geslom je prebral najprej predsednik Ogris svoje poročilo, nato pa sta poročala tajnik **Nanti Pristovnik** in blagajnik **Franci Pristovnik** o delu in finančnem stanju društva.

Na tem mestu bi omenil, da ima športno društvo Sele tri sekcije: smučanje, namizni tenis in nogomet. Po poročilu predsednikov sekcij smo prišli do sklepa, da je društvo bilo v minulem letu zelo aktivno. Smučarji so se udeležilo 15 tekem in so dosegli 10 prvih in 6 drugih, 6 tretjih in 6 četrtih mest. En tekmovalec pa se je celo udeležil koroških šolarskih smučarskih prvenstev, Naslov društvenega prvaka je osvojil **Tomi Pristovnik.** Predsednik sekcije je bil **Maks Oraže.**

Tekmovalci namiznega tenisa so podlegli Št. Janžu 7:3, proti Bajtišam pa so zmagali 10:0. Društveni prvak pa je postal predsednik sekcije **Mirko Oraže ml.**

Nogometaši pod vodstvom predsednika sekcije **Florija Dovjaka** so se skušali z drugimi moštvi v štirih tekmah: dvakrat so zmagali, dvakrat pa izgubili. V Žvabeku so se udeležili turnirja in so med štirimi moštvi dosegli drugo mesto in s tem lep pokal.

Finančno stanje društva, o katerem je poročal **Franci Pristovnik** je ob koncu leta izpadlo pozitivno. K temu pa so zelo veliko doprinesli občina Sele, vodstvo DSG v Celovcu in mnogi drugi dobrotniki, ki so prispevali lepe vsote za društvo. Na tem mestu bi se prav lepo zahvalil vsem dobrotnikom, posebno pa občini Sele za finančno podporo v minulem letu; stari pregovor pravi: „Da je hvala najlepša prošnja za vnaprej."

Gospa učiteljica **Hilda Leimisch,** kot preglednica, je našla vse v najlepšem redu in je prosila, da bi bil stari odbor razrešen, kar je tudi bilo enoglasno sprejeto.

Sledile so nove volitve, ki jih je vodil gospod kaplan **Ivan Matko.** Ker so stari odborniki, ki so vodili društvo skozi dvanajst let, prostovoljno odstopili in se niso več pustili izvoliti v odbor, smo morali poiskati nove odbornike. Po dolgem sem ter tja, smo končno dobili skupaj nov odbor.

Novi odborniki so: predsednik **Flori Oraže,** namestnik **Tomi Pristovnik,** tajnik **Peter Olip ml.,** blagajnik **Karl Pristovnik.** Smučarsko sekcijo je prevzel gospod dir. **Fridi Mack.** Ostali predsedniki sekcij pa so ostali isti.

Ob koncu pa bi v imenu novega odbora izrekel našim starim odbornikom Feliju Ogrisu, Franciju Robleku, Nantiju Pristovniku, Maksu Oraženju in Franciju Pristovniku, ki so dvanajst let vodili društvo, prav prisrčno zahvalo za njihovo delo in trud v društvu in bi jim položil na srce, da bi še vnaprej kot sosvétniki stali novemu odboru z besedo in dejanjem ob strani. Aktivnim športnikom pa bi voščil še mnogo lepih uspehov zase in za društvo.

ŽITARA VAS

Našo občino so hoteli prvotno pridružiti Železni Kapli — potem Dobrli vasi. Sedaj bomo pa ostali le samostojni. Občinski in poštni urad sta pri Miklavcu oba v soboto zaprta. V Žitari vasi imamo sicer diskoteko, pa je v postu zaprta. Čebele medu imajo zimsko spanje — čebele diskoteke pa postno.

Kaj pa je sploh diskoteka? Tisti, ki jo poznajo jo imajo radi — celo razumejo, da je ta v postu zaprta. Kdor tega čebelnjaka veselja ne pozna, naj si ga ogleda po veliki noči, ko bo diskoteka zopet odprta. Videl bo, da je ta vrsta godbe, predvsem nekaj za mladino in seveda tudi za starejše, ako imajo veselje do nje, da ima mladina blizu doma kraj veselega srečanja. Saj tu se lahko prepričajo, da se ne godi nič hudega, nič grešnega.

Če prideš do Miklavca proti Žitari vasi, ne zagledaš samo velikega poslopja, temveč tudi tablo, da išče to tekstilno podjetje šivilje in mladino, ki se hoče izučiti tega poklica. Ni še dolgo tega, odkar je bil na istem ozemlju Drobežov pašnik. Danes nudi tvrdka Florbell-Solida za več kot sto ljudi, predvsem dekletom in gospodinjam, zaslužek. Pozabili smo, da je bila ta tovarna prvotno v Rutarjevi gostilni, tam, kjer je danes diskoteka.

Osebna zasluga župana Posoda, šolskega ravnatelja Sporna, občinskega tajnika Vileja Tonica in Vladimirja Rutarja, je, da ima Žitara vas tekstilno tovarno — četudi lastniki ne znajo slovensko —, nudi podjetje kruh tudi domačinom. Tudi Žitrajci moramo spoznati čas. Vinogradi ne rodijo več sadu: tudi kislega „starca" ali „žitrajca" ni več. Polja se obdelujejo mehanično, več je pridelkov, a manj zaposlenih. „Fikej", ozkotirni vlak iz Sinče vasi v Železno Kaplo, ne vozi več. Ako bi ne bilo nove tovarne in ne diskoteke, bi pač Žitara vas ne bila tako znana. Sicer imamo še šolo in cerkev — prostor za uk in molitev —, vendar sta potrebna tudi zaslužek in veselje za človeško življenje.

Ker nam je tifus onemogočil „Podjunski ples", se bomo po postu tembolj veselili, ne samo pomladi in velike noči, tudi lepih dni, katere nudi diskoteka — čebela.

Fridko

S spominske proslave

V nedeljo, 27. februarja, sta Krščanska kulturna zveza in Zveza pevskih društev priredili v Domu glasbe v Celovcu spominsko proslavo: obletnico smrti prerano umrlega dr. Franceta Cigana in 70-letnico rojstva pesnice Milke Hartmanove. S te spominske proslave prinašamo tokrat še tri slike nastopajočih ansamblov, ki jih v prejšnji številki nismo mogli zaradi pomanjkanja prostora, pokazati našim cenjenim bralcem.

Dijakinje Slovenske gimnazije

Tudi mlada dekleta našega zavoda so se izkazala z recitacijami Milkinih del.

Moški pevski zbor graških študentov

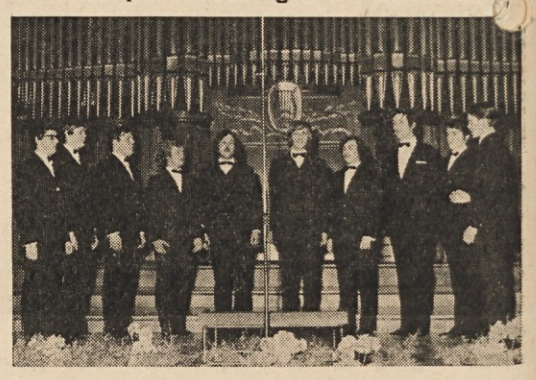

Na prireditvi je nastopil tudi zbor graških študentov, ki je ohranil svojo pevsko kulturo, kljub temu da je v zadnjem času zgubil kar celo vrsto najboljših članov.

Mešani kvartet iz Štebna v Podjuni

V glasbenem sporedu je nastopil ta ansambel pod vodstvom Janeza Petjaka. Svoje pesmi so podali sveže, preprosto, tako pač kot poje naše preprosto ljudstvo.

Slike s spominske proslave — foto: Zaletel

SPOMINSKA SLAVNOST OB 30-LETNICI IZSELJEVANJA KOROŠKIH SLOVENCEV

Letos bo minilo 30 let od zločinskega izseljevanja koroških Slovencev. Za to obletnico bosta Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem v sodelovanju s Krščansko kulturno zvezo in Slovensko prosvetno zvezo priredila

SPOMINSKO SLAVNOST

ki bo v nedeljo, 16. aprila 1972, s pričetkom ob 14.30 uri v celovškem Domu glasbe.

Podrobnosti o tej prireditvi bomo še pravočasno objavili.

Prireditveni odbor

Dom prosvete v Tinjah

Če potuješ z vlakom iz Celovca proti Pliberku, je druga postaja z nekdanjim imenom Rikarja vas — Rückersdorf, pozneje je nosila postaja naslov Tinje-Kamen, danes pa ima oznako Tainach-Stein. Severno od postaje je mogočna tinjska proštija in za to skrita tinjska cerkev, ki le svoj stolp kaže opazovalcu, ki opazuje lepo podjunsko pokrajino skozi okno vlaka.

Stara tinjska cerkev se imenuje že v zapisnikih dvanajstega stoletja in tinjska proštija je bila sedež vikarja za velikovški okraj, ko je ta pripadal še škofiji Salzburg. Pozneje se je cerkvena ureditev spremenila in je velikovški okraj do 1859 pripadal Lavantinski škofiji s sedežem v Št. Andražu v Labotski dolini. Z letom 1859 je postal velikovški okraj del krške škofije, ki obhaja letos 900-letnico svojega obstoja.

Tinjska proštija je imela tudi obsežno gospodarstvo, ki je bilo do leta 1918 vzorno urejeno. Sedaj pa je gospodarsko nepomembno, pač pa na versko-kulturnem področju pomen Tinj stalno raste že 40 let. V letih 1931—1939 so se v stari proštiji vrstile v zimskih dneh zaprte duhovne vaje za vse stanove. Po drugi svetovni vojni so bile Tinje zopet središče verske in kulturne obnove. Nekaj let je bila v proštiji tudi zasebna kmetijska šola, ki je bila dobro obiskana in uspešna.

Leta 1961 se je na mestu starega konjskega hleva in mogočnih kleti na pobudo slovenskih duhovnikov, predvsem na pobudo pokojnega prelata dr. Blümla s pomočjo škofije in iz ustanove dr. Lojzeta Kuharja dvignil »Dom prosvete«. Ta dom je danes središče različnih tečajev za mlado in staro, za akademike, zborovodje, kmete in kmetice. Dom prosvete je prilika za srečanje Slovencev in Nemcev, tudi katolikov in protestantov, je dom razgovora, dom medsebojnega spoznavanja in spoštovanja, zares prosvetni dom.

Vodstvo tega prosvetnega doma je že par let v spretnih rokah rektorja Jožeta Kopeiniga. On je domu prizidal sobo za posvetovanja in stanovanje za šolske sestre, katerim je poverjeno vse gospodinjstvo.

Leto 1971/72 je bilo posvečeno prenovi hišne kapele. Za to prenovo je napravil načrte arhitekt prof. Janez Oswald. Umetniška dela pa je izvršil akademski slikar prof. Gorše. Njegovo delo so križ, tabernakelj, Marijin kip, oltar ter postaje križevega pota. Prof Gorše je znal vse to v malem prostoru spraviti v harmonično celoto. Vsa nova umetniška oprema v kapeli diha duhovno svežino človeka, ki mu je vera omogočila globlji in svojstveni odnos do vsega, kar živi in biva in se poraja v človeku in izven njega.

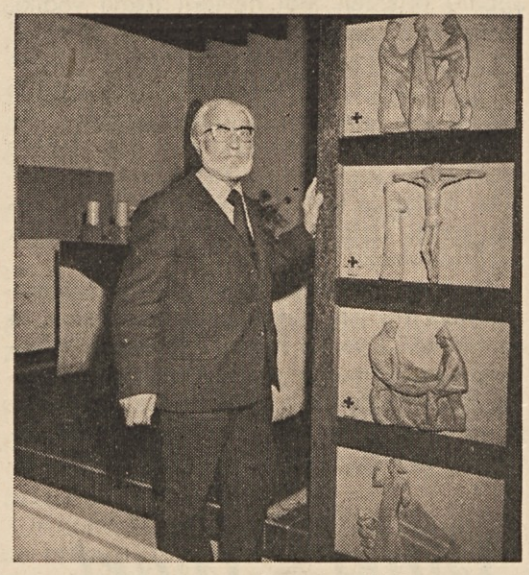

Prof. France Gorše v kapeli Doma

Zadnje dni minulega tedna pa se je vršil tečaj za 38 organistinj in organistov, ki so ga vodili prof. Silvo Mihelič, župnik Maks Mihor in škofijski kantor prof. Jože Ropitz. Za sklep tega tečaja je g. prelat Aleš Zechner blagoslovil prenovljeno kapelo in zbor organistov je dal tej blagoslovitvi odličen pevski okvir. Rektor Kopeinig se je v svoji znani prisrčnosti zahvalil g. prelatu, pevcem in dobrotnikom, posebno pa prof. Goršetu za opravljeno delo. Želja organistov pa je bila, da bi se letos jeseni zopet srečali na podobnem tečaju.

Dom prosvete ob hišnih vratih nosi na spominski plošči zahvalo vsem tistim, ki so omogočili gradnjo »Doma«.

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA SPOROČA

da ima svoj sedež od sedaj naprej v **Karfreitstraße 32,** kjer je Katoliški delovni odbor. Telefon: 04222 — 72 4 83.

Osmošolci Slovenske gimnazije vas prisrčno vabimo na

GIMNAZIJSKI PLES

v soboto, 8. aprila, ob 20. uri v celovški Kolpingovi dvorani. Za prijetno zabavo bodo skrbeli „Poskočni Gorenjci“ in „Unioni“.

PRIZADEVANJA ZA TESNEJŠE KULTURNE STIKE S ŠTAJERSKO IN KOROŠKO

Deželni odbornik za šolstvo in kulturne dejavnosti Giust se je sestal z avstrijskim generalnim konzulom v Trstu dr. Blechnerjem, s katerim se je pogovarjal o kulturnih stikih med Furlanijo-Julijsko krajino in Štajersko in Koroško. Giust in Blechner sta izrazila pričakovanje, da se bodo ti stiki v prihodnje še razširili in poglobili.

Naše prireditve

V Bilčovsu bodo igrali farni igralci iz Št. Janža zanimivo in poučno igro

„Poslednji mož“

v nedeljo, 12. marca, ob 8. uri zvečer pri Miklavžu. Vabljeni!

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu vabi na slovenski film

„Na klancu“

Film bodo predvajali v petek, 10. 3. 1972, ob 20.30 v celovškem Volkskinu, v nedeljo, 12. 3., ob 11.30 v kinu v Železni Kapli in ob 17. uri v kinu Janach v Št. Jakobu v Rožu.

Prijatelji slovenskega filma prisrčno vabljeni!

DOM V TINJAH VABI NA

TEČAJ ZA KMETICE

16. marca 1972

- **Uradni živinozdravnik dr. Marko Dumpelnik**
  „Pogosti vzroki obolenj pri prašičih in teletih“.
  Mladiče oskrbujejo na naših kmetijah predvsem kmečke gospodinje. Predavanje bo posredovalo potrebno znanje o raznih obolenjih in kako obvarujemo mlade živali pred temi nevarnostmi.
- **Inšpektor Blaž Singer**
  „Kmetija v pogojih trga industrijske družbe“.
  Naturalno gospodarstvo se je tudi pri kmetijstvu spremenilo v tržno gospodarstvo. Spričo tega se kmetijstvo iz dneva v dan soočuje z zakonitostmi dogajanja na trgu. Današnji kmet se mora s temi vprašanji baviti, da bo njegovo posestvo rentabilno.
  Pot k uspešnejšemu kmetijstvu so proizvodne skupnosti, ki omogočajo kmetu boljše načrtovanje ter poskrbijo tudi za vnovčenje različnih kmetijskih proizvodenj.
- **Strokovna učiteljica Anica Fugger**
  „Spretne roke — prikupen dom“.
  Tudi kmečka žena mora znati pripraviti mizo za razne priložnosti, da napravi dom prikupen za svoje domače in za goste. Govorile bomo o prtih, posodi, priboru, namiznih okraskih, aranžiranju cvetja, o postavljanju jedil na mizo, torej o vsem, kar bo kmečki gospodinji pripomoglo, da bo s spretnimi rokami ustvarila najboljše vzdušje.

ZAČETEK: ob 8.30 uri — ZAKLJUČEK: ob 17. uri.

Prešernov „Krst pri Savici“

(Nadaljevanje in konec)

Ker v prejšnji številki nismo mogli prinesti celotnega predavanja ge. Marije Spielerjeve — to je bilo v Marijanišču ob priliki Prešernove kulturne prireditve — o Paternujevi študiji Krsta pri Savici, ga danes končujemo. (Op. ured.)

Med ljudmi prisluhne duhovnikovim besedam, ki pripoveduje, da obstaja vsemogočni Bog, ki je svojega sina poslal na svet zato, ker se pravi Bog kliče „Bog ljubezni“, da je vse ljudi ustvaril za nebesa, za kraj, kjer se bo „srečnim izpolnila volja vsaka“ in kjer „bodo božji sklepi mili te, ki se tukaj ljubijo, sklenili“. Duhovnik je prvi, ki njenemu hrepenenju pokaže čisto določeno pot in mesto odrešitve. Stik z Bogomilo je zaradi njegove poganske preteklosti lažji.

Prva in velika skrb, ki obda Bogomilo po njenem krstu, je ista kot je bila prej in izhaja iz istih ljubezenskih želja. To je strah za Črtomirovo življenje. Sicer zdaj zaupa v njuno onstransko srečo, toda obda jo nov strah: da Črtomir „bi nebes ne zgrešil“, da bi umrl kot pogan. Bogomila se vsa preda zaupajoči molitvi. Ko ga zagleda živega, je do kraja prepričana o božji milosti in je najbolj naravno, da zdaj tudi njega skuša zbuditi iz poganskega spanja.

V središču Bogomilinega sveta je neskončna ljubezen do Črtomira, ne do Boga. Bog, ki ga je duhovnik predstavil kot Boga ljubezni, zdaj služi njeni globoki ljubezni in postane njen Bog. Veličina torej ni v veri sami in ne zato, ker je to krščanska vera, za katero se lahko krije tudi Valjhun, temveč zato, ker je zadaj tako velika in popolna Bogomilina ljubezen, da zmore živeti čez meje in zahteve vsakdanjega in resničnega sveta.

Črtomir je do kraja presunjen od Bogomiline pripovedi. Tisto, kar ga prevzame, ni spreobrnitev, ampak Bogomilina ljubezen, njena skrb, njeno trpljenje, in njen boj za njuno srečo. Človeška globina njenega čustva zaveže tudi njega.

SLEDI RAZPLET

Duhovnikov odgovor je tak, da mu Črtomir ne bo mogel oporekati. Najprej obsodi Valjhunovo ravnanje za samovoljno in slepo. Načeli vere se glase, da „po celi zemlji vsem ljudem mir bodi“, da „ljudje vsi bratje so“, „bratje vsi narodi“. Pokaže tisto jedro nove vere, ki Črtomiru ni bilo tuje in ki ni imelo nobene zveze z Valjhunovo prakso krščanstva.

Kakor duhovnik, tako zdaj tudi Črtomir odkrije svoj osebni odnos do svoje vere. Pove mu, da ni častil zunanjosti in ne verjel v malike. V malikih je spoštoval samo „očetov postave“ in jih branil, ker so bila znamenja zgodovinske samostojnosti in politične svobode njegovega ljudstva. Črtomirov humanistično ateistični odnos do vere in vseh ver je s tem na dlani. Kakor hitro je realna zgodovinska važnost in vsebina staroslovanske vere uničena, nima do njene mitologije nobenega odnosa več. Ne more biti zoper tiste ideje krščanstva, ki so pobuda za mir in ljubezen med ljudmi, za bratstvo med narodi. Mitološke oblike teh reči mu postajajo vse manj važne.

Črtomiru gre za uresničevanje dveh velikih ljubezni v eno samo. Zato je zdaj pripravljen sprejeti vero Bogomile. Toda zdaj mu Bogomila pove, da se je med boji odpovedala njuni zemeljski zvezi, da bi ga rešila pred smrtjo. Njena molitev je bila uslišana, Črtomir je ostal živ in zdaj mora ona ostati svoji zaobljubi zvesta.

Duhovnik postavi Črtomira pred paradoks. Toda ta paradoks ima v sebi globoko socialno logiko: Če bi Črtomir hotel nadaljevati zvestobo svojemu ljudstvu, ki je šlo za njim tudi v pogubo, bi v spremenjenih razmerah, ki jih je postavila zgodovina, to lahko storil samo kot misijonar. Tako je spodbita celotna zgradba ljubezenskega upa, ki ga je izpeljal iz samomora. Kot je bilo ob spoznanju Bogomiline velike ljubezni njegovo življenjsko upanje popolno, v prav tako popolnem porazu se je končalo.

Prešeren vključi spet Bogomilo z izpovedjo svoje ljubezni, ki je zmožna pošiljati svoje žarke mimo smrti v njuno zagrobno srečanje. Bogomila povzame še duhovnikovo misel, da naj gre zdaj „božje obéte oznanvat' v slovenska mesta“.

Črtomir je postavljen v položaj, ko sta pred njim samo dva možna odgovora: ne ali da. Ne — bi pomenilo zavrniti veličino Bogomiline ljubezni, podreti njeno neskončno upanje v njuno onstransko srečo, bi pomenilo odreči slovenskemu ljudstvu pomoč k „božjim obetom“, ki Bogomili pomagajo živeti.

Sedaj Prešeren odgovori s pokrajinsko podobo, o kateri pa vemo, da je pri Prešernu tudi metafora za misel in občutje:

Izmed oblakov sonce zdaj zasije,
in mavrica na bledo Bogomilo
lepote svoje čisti svit izlije,
nebeški zor obda obličje milo;
jok, ki v oči mu sili, komej skrije,
de ni nebo nad njim se odklenilo,
de je na sveti, komej še verjame,
tak Črtomira ta pogled prevzame.

Ta prizor spada med najbolj odprta mesta pesnitve in ga je možno dojeti na več načinov. Toda če se držimo psihološkega položaja Črtomirove osebnosti, bo najbližja domneva, da Črtomirov molk pomeni presunjenost, občudovanje, notranjo zavezanost in ljubezen do Bogomiline veličastne ljubezni. Njegov zatrti jok pomeni zavest neuresničljivosti in zato tragičnosti te ljubezni. Saj je on ne more dojemati z Bogomilinega zornega kota. Njegova erotična in etična zavezanost Bogomili zahteva, da pristane na prošnjo, ki se je drži njen edini in zadnji up, tudi če sam ne more za njo v njeno upanje. Črtomir še vedno molči, čeprav ta molk pomeni vedno bolj njegovo pristajanje. Postopoma se obrača k čisto stvarnim opravilom. Vendar so vse te kretnje brez nekdanjega zanosa, stvarne in kratke. Stopi k Bogomili, jo objame in s solzami v očeh poda roko v slovo. S tem je njegov molčeči odgovor končan.

Tudi na poslednjo Bogomilino željo Črtomir pristane. Sledi krst.

Toda vsa ta njegova dejanja, zavita v molk in težo, niso dejanja odrešujoče verske spreobrnitve, temveč dejanja pristajanja na neizogibno nujo, ukazano Črtomiru od zunaj in od znotraj. Črtomirova odločitev za krst ni spreobrnitev v pravem pomenu, tudi ni asketska odpoved. Je samo resigniran pristanek na edino možno obliko tvornega obstajanja v popolnoma spremenjeni zgodovinski danosti, zoper katero se je boril do zadnjega, a naposled ostal premagan in popolnoma sam. Pesnitev o poraženem poganskem uporniku se konča privzdignjeno, svetlo in odrešilno, marveč s padajočo, elegično intonacijo.

Tudi slika sveta se v Krstu začne dezintegrirati. Pred nami ni več lahko pregledne in zaključene podobe sveta, z docela jasnim, enotnim in enoumnim smislom v sredi. Črtomir se iz resničnega sveta, ki ga spoznamo kot svet reduciranega smisla in svet reduciranega junaka na prehodu v nejunaka, z globokim notranjim domotožjem ozira nazaj. Pred njim je bil svet identitete med bivanjem in smislom, svet junaške epske akcije in svet popolne ljubezenske vizije. Od prvega se je poslovil v uvodu, od drugega v krstu. Zato lahko pesnitev štejemo za delo, ki s simbolno zgodbo izpoveduje Prešernovo elegično slovo od romantičnega družbenega uporništva in od romantično nadresnične ljubezenske vizije.

„Pionir" leti proti Jupitru

Ameriška vesoljska ladja bo preletela milijardo kilometrov dolgo pot v 21 mesecih — Skrivnosti planeta Jupitra — Pogoji za nastanek primitivnega življenja.

V Kennedyjevem rtu so po trikratni odložitvi znanstveniki ameriške vesoljske ustanove NASA končno pretekli petek izstrelili vesoljsko ladjo Pionir 10 proti največjemu planetu našega sončnega sistema, Jupitru.

Vesoljska ladja, ki tehta približno 200 kg, je opremljena s trinajstimi različnimi napravami za slikanje planeta in za merjenje gostote atmosfere, katere pogojujejo štirje atomski generatorji. Pionir 10 bi moral doseči planet približno decembra 1973 in ga preleteti v višini 140 tisoč km. Do sedaj so Jupitra, ki je peti planet našega sončnega sistema, opazovali le z močnimi daljnogledi. Po opravljeni nalogi bo vesoljska ladja nadaljevala pot v vesolje proti skrajnim mejam našega sončnega sistema in morda še naprej, neznano kam.

Milijarda km do Jupitra

Vesoljska ladja bo preletela v 21 mesecih približno milijardo kilometrov dolgo pot. Na svojem potovanju ne bi smela najti velikih ovir, če izvzamemo pas asteroidov, to je obsežen del prostora med Marsom in Jupitrom, v katerem krožijo kozmični drobci raznih velikosti — od manjših planetov do medzvezdnega prahu. Te zapreke še ni prekoračil noben satelit, ki ga je zgradil človek. Trčenje ob tak kozmični drobec bi lahko tudi dokončno poškodovalo Pionirja, preden bi ta dosegel svoj cilj. Če pa se bo ameriški vesoljski ladji posrečilo „preskočiti" to oviro brez težav, bo decembra 1973 slikala Jupitra z razdalje 140 tisoč km. Pionir bo posnel kakih 10 slik in jih bo nato poslal znanstvenikom na Kennedyjev rt. Poleg tega bodo naprave satelita izmerile gostoto Jupitrove atmosfere in zbrale precej zanimivih podatkov o radioaktivnosti tega planeta — velikana.

Med zanimivostmi, ki jih lahko navedemo ob tem ameriškem poskusu, je verjetno najbolj značilna identifikacijska tablica, ki so jo znanstveniki postavili na vesoljsko ladjo. Vanjo so vrezali simbole, ki naj bi odgovarjali nekemu vesoljskemu kodeksu, katerega bi lahko razumela tudi morebitna razumska bitja, ki mogoče živijo izven našega sončnega sistema in ki bodo morda našla Pionirja ali njegove razbitine tudi čez nekaj milijonov let.

Znanstveniki so izstrelili Pionirja z nekaj minutno zamudo, zaradi nepredvidene okvare. Za izstrelitev so uporabili raketo atlas-centaur, kateri so spremenili tretjo stopnjo, da bi lahko dosegli rekordno hitrost 50.000 km na uro, ki je potrebna za dosego Jupitra.

Skrivnosti planeta Jupitra

Jupiter je največji in mogoče tudi najskrivnostnejši planet našega sončnega sistema, njegova velikost je dvakrat večja kot velikost vseh ostalih planetov. Prvi ga je odkril italijanski znanstvenik **Galileo Galilei** leta 1610 z daljnogledom, ki si ga je sam zgradil. Od njegovega odkritja so minila že več kot tri stoletja, vendar človeku še vedno ni uspelo razkriti skrivnosti tega planeta. Čeprav je njegova masa le tisočinka Sončne mase, ima Jupiter več karakteristik zvezde kot pa planeta. Oddaja namreč štirikrat več energije kot jo dobiva od Sonca. Svojo pot po ekliptiki opravi v približno 12 letih, njegov dan pa je krajši od zemeljskega, ker se planet popolnoma zavrti okoli svoje osi v desetih urah. Okoli njega kroži dvanajst lun, od katerih sta **Ganimedes in Kalisto** veliki skoraj kot **Merkur,** medtem ko sta drugi dve **Io** in **Evropa** veliki kot naša Luna.

Jupitrov premer ob ekvatorju meri 143 tisoč km in je za 19 tisoč km daljši od premera ob tečajih, kar je posledica velike rotacijske hitrosti (točka na Jupitrovi površini se vrti s hitrostjo 22 tisoč km na uro, medtem ko se točka na zemeljski površini vrti s hitrostjo 1600 km na uro).

Pogoji za nastanek življenja

Čeprav je Jupitrova masa 318-krat večja od zemeljske in njegova prostornina 1000-krat večja od prostornine našega planeta, je Jupitrova gostota zelo majhna, le četrtino zemeljske. Zato znanstveniki sodijo, da je ta planet zelo podoben Soncu in sicer sestavljen iz zmesi elementov, ki sestavljajo tudi Sonce. Planet je po večini, približno 75 odstotkov, sestavljen iz vodika, spetroskopski poskusi pa so dokazali, da je na Jupitru prisoten tudi devterij (težki vodik), metan in amoniak. To so elementi, ki so se po mnenju znanstvenikov nahajali tudi na drugih planetih, ko so šele nastajali. Zato je Jupiter po mnenju teh znanstvenikov šele na začetku svoje razvojne poti. Na planetu pa bi lahko tudi nastalo življenje, kajti amoniak, metan in vodik so elementi, ki jih, poleg vode, potrebujejo primitivna bitja za svoj nastanek.

Značilna karakteristika Jupitra je oddajanje zelo močnih elektromagnetnih valov, ki so posledica velike rotacijske hitrosti in velikega magnetnega polja. Energija nekaterih elektromagnetnih valov je nekajkrat večja od energije, ki jo sprostijo največje vodikove bombe, ki jih je zgradil človek.

VRNITEV

Popularni in ekscentrični pevec zabavne glasbe Johnny Halliday je svojo vrnitev na pariško sceno uspešno proslavil s celomesečnim nastopanjem v Palači športov v Parizu. Prve večere ni bilo dovolj prostora za vse, ki so ga želeli poslušati. Veliko zanimanje za njegovo petje pa se ni zmanjšalo vse do zadnjega koncerta.

Še večjo pozornost pa je Johnny vzbudil z divjimi vožnjami po mestu. Prav sedaj je dobil nov motor in z njim ogroža varnost pariških pešcev. Policija mu je zaradi prehitre vožnje že nekajkrat odvzela vozniško dovoljenje in Parižani sedaj upajo, da bodo tudi tokrat kmalu posegli vmes. Na teh vratolomnih sprehodih ga zvesto spremlja njegova prav tako znana soproga, pevka Silvye Vartan, čeprav je znano, da ji take vožnje, odkar je doživela hudo prometno nesrečo, niso preveč pri srcu. Popularnost zahteva tudi žrtve.

Šport - šport - šport - šport

SV PLIBERK — SAK 1:0 (0:0)

Slovenski atletski klub (SAK), jesenski prvak v 2. razredu D, se že dalj časa temeljito pripravlja na vigredno sezono. Dvakrat na teden naši igralci intenzivno trenirajo, enkrat na prostem, enkrat pa v hali. V nedeljo so odigrali že prvo prijateljsko tekmo v Pliberku proti tamkajšnjemu moštvu, jesenskemu prvaku v Unterliga - Ost. To tekmo so nesrečno zgubili z 1:0. Kljub dežju je bil teren dober in vse je že kazalo na senzacijo, toda igralci SAK niso mogli izrabiti dobrih priložnosti. Pliberčani pa so imeli več sreče, in jim je pet minut pred koncem tekme uspel edini, a odločilni gol preko enajstmetrovke, o kateri se bi dalo prepirati. Čeprav je bila to prva tekma za SAK, so vsi igralci bili že v dobri formi. Ob taki igri lahko rečemo, da ima SAK vse izglede, da postane prvak v 2. razredu D.

Prvenstvene tekme se bodo začele zopet 26. marca. Čas do tedaj pa bo SAK dobro izkoristil s tem, da bo igral več prijateljskih tekem, da bo mogel dobro pripravljen nastopiti borbo za točke. V nedeljo, 12. marca nastopi proti moštvu iz Št. Janža, ki je, kot je znano, postalo jesenski prvak v 2. razredu B. Tekma bo v Celovcu na Koschatplatzu od 14.30 uri in utegne postati zelo zanimiva, kajti pomerili se bosta moštvi, ki obe štejeta med vodilne v svojem razredu.

VSV—ATUS Weiz 2:1

Za VSV Beljak se je v nedeljo že pričelo spomladansko prvenstvo v regionalni ligi „sredina". Beljačani so igrali dopolnilno prvenstveno tekmo z ATUS Weizem in slavili na domačem igrišču tesno, a zasluženo zmago 2:1 (1:0). Beljačani so se s to tekmo približali prvemu na lestvici, celovški Avstriji s tremi točkami manj, to je, imajo 17 točk, Avstrija Celovec pa 20.

JUGOSLOVANSKI NOGOMET

V 19. kolu I. zvezne nogometne lige je bila najpomembnejša tekma v Mariboru. Železničar iz Sarajeva je prekinil tradicijo neporaženosti vijoličastih v Ljudskem vrtu in obdržal prvo mesto na lestvici. Ker pa sta tudi Crvena zvezda in Vojvodina zmagala, je zaporedje prav na vrhu razpredelnice ostalo nespremenjeno. Rezultat se je glasil 2:0 za Železničarja.

Olimpija, ki je morala v Niš, je tudi ostala praznih rok. Izgubila je tekmo (deseto gostovanje — deseti poraz) s tesnim rezultatom z Radničkim z 1:2 (0:2).

HOKEJ NA LEDU

Avstrijska hokejska reprezentanca je na svetovnem prvenstvu C skupine v Romuniji prvi dve tekmi odločila v svojo korist. Prvo tekmo je igrala v soboto z Dansko 4:2; proti Nizozemski pa je igrala v ponedeljek in zmagala prav tako s 4:2. Tekmovanje se nadaljuje. V tej skupini so: Italija, Kitajska, Madžarska, Bolgarija, Nizozemska, Danska in Avstrija.

Nogometni turnir UEFA se bo začel 13. maja

Letošnji 25. mednarodni mladinski nogometni turnir UEFA bo v Španiji, začel pa se bo 13. maja. Koledar tega tekmovanja, ki je tak:

13. maja:

Skupina A: Norveška — Nizozemska in Francija — Vzh. Nemčija (ali Poljska).

Skupina B: Škotska — Madžarska in Danska (ali Vzh. Nemčija — SZ (ali Bolgarija).

Skupina C: Jugoslavija (ali ČSSR) — Wales (ali Irska) in Belgija (ali Švica) — Anglija.

Skupina D: Italija — Malta in Španija — Romunija.

15. maja:

Skupina A: Norveška — Francija in Nizozemska — Vzh. Nemčija (ali Poljska).

Skupina B: Škotska — Danska (ali Vzh. Nemčija) in Madžarska — SZ (ali Bolgarija).

Skupina C: Jugoslavija (ali ČSSR) — Belgija (ali Švica) in Wales (ali Irska) — Anglija.

Skupina D: Romunija — Malta in Španija — Italija.

17. maja:

Skupina A: Norveška — Vzh. Nemčija (ali Poljska) in Nizozemska — Francija.

Skupina B: Škotska — SZ (ali Bolgarija) in Madžarska — Danska (ali Vzh. Nemčija).

Skupina C: Jugoslavija (ali ČSSR) — Anglija in Wales (ali Irska) — Belgija (ali Švica).

Skupina D: Španija — Malta in Romunija — Italija.

20. maja — polfinale:

Zmagovalec skupine A — zmagovalec skupine C.

Zmagovalec skupine B — zmagovalec skupine D.

22. maja — finale

Otrokova daritev

Priredil Franc Kolenc **21**

Nesrečna mati! Odšla je. Oče je upal, da se vrne. Zaman! Nesrečo je še povečala. Očeta je sodnim potom prisilila na ločitev in potem se je — na novo poročila."

„Moj Bog! Večjega trpljenja si ne morem misliti, kakor ga morata prenašati oče in ti. Koliko sta pač morala prestati!"

„Janez, matere nočem obtoževati. V trenutkih, ko se te slike pojavijo pred dušnimi očmi, s silo odvrnem misli od njih in si predstavim ona leta, ko me je zibala v naročju. Takrat me je zelo ljubila."

Utihnil je in se zagledal v daljavo, kakor da bi si tudi sedaj hotel predočiti srečna otroška leta. Čez čas je stegnil roko in nadaljeval:

„Glej ono hišo med drevjem, ki je pokrita z rdečo opeko... Tista predzadnja..."

Janez je zaječal. Franc se je hitro ozrl nanj. Osupnil je.

Prijatelj se je skušal nasmehniti.

„O, nič, nič... Samo utrujenost... Telo je še preslabo po prestani bolezni..."

„Nasloni se name in pojdiva bolj počasi. Ali pa raje sediva za nekaj časa."

Sedla sta. Janez je težko sopel. Franc je mislil, da ga je res prevzela utrujenost. Čez nekaj časa ga je nežno vprašal:

„Ali ti je že bolje?"

„Bolje!" se je nasmehnil Janez. „Čez nekaj minut mi bo popolnoma odleglo."

Molčala sta, vsak zatopljen v svoje misli. Čez čas je Janez pokazal proti označeni hiši in nekam utrujeno vprašal:

„To je tista hiša, kajne? Po vrtnih stezicah me je mati učila hoditi... V ušesih mi zveni veseli glas gospoda, ki je ob nedeljah prihajal k nam... Dobri Mihael! Bog ve, kaj je z njim? Oče me je naučil, naj vedno molim zanj..."

Ves preplašen je utihnil in strmel v Janeza.

„Janez!" je vzkliknil. „Kaj ti je? Ves si poten in bled ko stena! Poskusi vstati! Morda si se prehladil?"

Janez se je zvrnil po tleh.

„Janez! Janez!" ga je klical.

Janez ga ni slišal. Ležal je nezavesten.

Prva hiša je bila kakih dve sto korakov oddaljena. Franc je tekel po vodo. Ko se je vrnil, je bil Janez še vedno brez zavesti. Začel ga je močiti po sencih in čelu.

Ko je naposled Janez odprl oči, je začudeno pogledal okrog sebe. Oprl se je na roko in se dvignil.

„Kaj se je zgodilo?" je vprašujoče pogledal Franca.

„Slabo ti je bilo."

„Res?"

Skušal se je nasmehniti. Nato je vstal.

„Pojdiva!"

„Ali boš mogel iti?"

„Bom. Slabost je že prešla."

„Dobro, pojdiva! A ne bova šla peš skozi gozd. Šla bova samo do postajališča avtobusa, od tam se bova peljala do kolodvora."

Prijel je Janeza pod roko in ga podpiral. Janez je stopal precej trdo. Pred očmi se mu je meglilo, a silil se je, da ne bi vznemirjal prijatelja.

Bogoslovec je mislil, da je Janezu popolnoma odleglo. Ko sta sedela v avtobusu, je šaljivo dejal:

„No, prej si me precej močno preplašil. Še dobro, da se ti je kmalu vrnila zavest, drugače si ne bi vedel pomagati. Kaj ti je le bilo? Ali te je res pot tako zelo utrudila?"

„Ne bodi hud!" se je opravičeval Janez. „Vidim, da sem občutljiv ko kako nežno dekletce... Najbrž bom res moral v tople kraje na spremembo zraka, kakor je zdravnik priporočal. Prijatelj me tako sili, naj čimprej grem, a jaz se nisem mogel odločiti. A sedaj bom menda vendar šel."

„Le pojdi!" je začel prigovarjati Franc. „Tvoj prijatelj je pameten človek. Ubogaj ga! V teh krajih je zelo huda zima."

„Da, ubogal bom. Ko pridem domov, bom takoj rekel mami, naj se pripravi. Oba bova šla. Tudi ona potrebuje spremembo zraka."

„Name ne boš pozabil, kajne? Včasih mi boš pisal, da bom vedel, kako se boš počutil."

„Seveda bom pisal! Ti pa meni. A glej! Kako ti naj pišem, ko niti ne vem tvojega imena. V bogoslovju sem enkrat slišal, da te je neki tovariš klical za Petra drugega..."

„S tem me samo dražijo," se je smejal Franc. „Pravijo, da se toliko učim, da bom prvi naslednji papež."

„Jaz sem si prav tako razlagal to ime. Mama se je tako smejala! Ona te niti ne pozna po drugem imenu. Stari

GUSTAV STRNIŠA:

ARHITEKT

Njegov osnutek se je porodil iz velikih arhitektonskih sposobnosti. Bil je poln pestrih domislic, v katerih je bila znanost spojena z mešanico umetniških razodetij.

Še ko je snoval, mu ni dala miru zadnja soba, slična veliki podkvi.

In tedaj je videl v sanjah pred seboj čudno oblikovano rombasto škatlo. Razpočila se je kakor kak kokon. Iz nje se je izmotal gol, rdeč človeček, ki se je zvijal kakor črv. Njegovo telesce je bilo vitko, glava čudno stara, z razmrščeno brado in visokim, ploščatim čelom, ki je prehajalo v plešo. Njegove oči so bile čudovite oči baziliska, ognjeno so sijale. Obračal jih je, krčil in širil, kakor bi bile iz prozorne gume.

In potem je izpregovoril:

„Jaz sem genij arhitekture.

Hiša se skončuje v obliki smotke. Tista soba na konici mora sličiti podkvi! Med njena pola pa postavi sfingo!"

Arhitekt je hotel govoriti.

Nagec se je zvil, se postavil na roke kakor spreten klovn in zdrknil v škatlo, ki se je takoj zaprla.

Arhitekt je pograbil škatlo in se predramil. Sedel je na postelji s škatlo vžigalic v roki, ki jih je v spanju vzel s posteljne omarice.

Res je tako dovršil svoj načrt. Gospodar mu ga je pismeno odobril. Pisal mu je, da ga je sprejel izmed devetindevetdesetih drugih.

Ker je bil naš znanec priznan kipar, je sklenil, da sam upodobi tudi sfingo v podkvasti sobi.

Zelo vidno se je lotil dela. Sfinga je kmalu stala na podstavu z mogočnimi šapami, toda brez glave.

In potem se je pričelo iskanje za modelom. Zavrgel je vse svoje dosedanje akte, ki jih je modeliral. Telesa, da, telesa so bila lepa! Toda obrazi? Res čedni, vsakdanji obrazi! Toda za obraz sfinge? Kje je izraz mistične neznanosti, lepote, ki je spojena z najvišjo skrivnostjo? Kje naj najde antično globočino v obrazu, ki že sam izraža bogastvo duše in tajno, ki v nji počiva.

*

Neki dan je sedel utrujen pred svojo sfingo. Brez modela je študiral poteze obraza. Hotel ga je zgnesti v svojih mislih in ga po njih upodobiti.

Nervozno je mečkal ilovico. Vse se mu je dozdevalo nakaza.

In tedaj je potrkal gospodar. Prišel je gledat svojo palačo. Z njim je prišla tudi hčerka. Bil je star Grk. Njegovo dete, sedemnajstletna Helena, je bila nežna, vitka krasotica.

Arhitekt, v katerem se je takoj vzbudil umetnik, je molče strmel v ta obraz klasične lepote. Ko je zrl vanj, ni mogel ugotoviti, kakšne so njene oči. Bile so modre, izpreminjajoče se v mehko, božajočo žametno rjavino. Nekje v globini so trepetale pronicujoče iskre, ki so se skoraj vidno utrinjale, če je mežiknila.

In te oči so gledale presunljivo, odkrito, vendar nerazumljivo, skrivnostno.

Mahoma se je spomnil:

„Ti bi morala biti moja sfinga! Ta obraz bi res razodeval nekaj popolnega, vzvišenega, globokega in tajinstvenega!"

In že se je zamislil, kako je izsanjal svoj osnutek, kako so se oblike polagoma spajale v celoto in kako je vedno bolj čutil v sebi dozorevanje.

Trenutno se je videl pri oknu svoje samotne sobe z razgledom na polje.

Sonce je toplo sijalo. In tedaj je čustvoval.

Žarki so bili velikanske, blesteče zavese. Segajoče z neba, so zakrivale čarobni svet na obzorju.

On je strmel nekam v eno točko, ki bi je ne mogel določno pokazati. Hotel je nekaj odkriti in razgrniti.

In tedaj so žarki v zarji zardeli. Tajinstveni zastor se je razporil.

In arhitekt se je zazrl v čudovito mesto na obzorju. Zlate konice stolpov so zamigljale. Palače so se plastile. Bile so različno oblikovane, kakršnih ni še nikoli videl. Hladno so sijale v črnem in motnem modrem marmorju. Med njimi so se rezale bele stavbe, krasne že vsled svoje prosojnosti. Odbijajoče sijaj zarje, so plamtele in vabile oči v mamečo belo praznino. Vse je pa objemalo mavrično žarenje, ki se je izpreminjalo, se prelivalo in migotalo.

In zdaj je spet čutil v sebi oni privid. Zasramoval se je pred Heleno, da je stal pred njo kakor šolarček, ves neznaten in zbegan ter zagledan bogve kam.

„Gospod! Ali imate model za sfingin obraz?"

Njen glas je zazvenel kakor biserni kraguljčki in ga dramil.

„Ne še."

„Vzemite mene!"

Stala je pred njim in se smejala.

Vse je bilo tako preprosto, enostavno. Njemu se je pa zazdelo, da spet doživlja, da strmi v nove zamislice, ki jih še ne more dojeti; da so ti zamisleki nekaj silnega, zanosnega, nekaj, kar še ni občutil in se šele zdaj komaj sluteno pojavlja.

Poklonil se ji je in sam ni vedel, kaj je zajecljal.

In drugi dan sta pričela.

Helena je sedela pred njim vedno enaka, vedno zagonetnejša.

Kmalu je spoznal, da prenaša v sfingo resnično življenje svoje duše. Skrivaj si je priznal, da s tem življenjem vliva v njen obraz tudi ljubezen, ki se je razžarjala v njem.

Nekaj dni je molčal. Potem se je Heleni razodel.

„Vprašaj očeta!" je tiho rekla, ko mu je slonela na prsih.

Grkov obraz je ostal neizpremenjen. Arhitekta ni zavrnil. Le nekaj nerazumljivega je zamrmral.

Odslej se je Helena izpremenila. Postala sta si dokaj domača. Zvečer je moral z njo in očetom v družbo.

Kmalu je opazil, da dekle koketira z drugimi. To je bolelo njegov ponos. Toda premagoval se je.

Zdaj je delal in zraven trpel.

Helena se mu je vedno samo smejala.

Nekoč jo je zalotil v objemu drugega.

Zdivjal je. Klical jo je na odgovor.

Prišla je. Spet se je — smejala.

„Vlačuga!" ji je vrgel v obraz.

Odprla so se vrata. Na pragu je stal stari Grk in kimal kakor avtomat.

Potem je vstopil s šopom bankovcev v roki:

„Menda pozabljate, da Vam nisva nič obljubila! Delo je končano. Izvolite!"

Naštel mu je denar.

Arhitekt je pogledal Heleno in sfingo. Obe sta strmeli vanj z zagonetnim smehom.

„Helena! Zakaj to počenjaš z menoj?" je izjecljal.

Ona je molčala.

Grk je nadaljeval:

„Ljubezen je sfinga. Če ste jo hoteli doseči, bi bili morali vse prezreti, vse drugo pozabiti. Poglejte jo! Pred vami stoji, kakor je stala. Sfinga je nedotaknjena, skrivnost!

In vendar bi bili lahko rešili njeno uganko! Samo na sebe bi bili morali pozabiti! Ljubezen vse prezre, vse odpušča! Izkristalizira se iz bolesti, trpljenja, sreče, razočaranja!

A njena krona je prezir samega sebe, samopozabe! Ljubezen zahteva žrtev — človeka samega! Klanjam se."

Arhitekt se je znašel na cesti, po kateri je odkorakal v tujino, da bi vse pozabil — tudi zagonetno Heleno.

Črtomir:

Burja z metlo

Kdo odpri je burji lino
daleč, daleč za goro,
da ušla je skoznjo z zimo
in nori čez Kras z metlo,
pa pometa breg in gmajno
kot kak cestni pometač,
švigašvaga z divjo drajno
preko borov in vrtač?

Od Postojne v Nabrežino
in s Snežnika skoči v Trst,
ziblje ladjo kot lupino;
joj mu, joj mu, kdor ni čvrst:
vrže ga po tleh, pobrije
pa povleče za brado;
varen je le, kdor zavije
v suknje tri se za pečjo.

Ančka je jokala

Pa smo šli na Luno. Kaj šli, stopili smo nanjo, se sprehajali po njej. No, res, to nisva bila midva z Jurijem, ampak tako pravim, ker je prvič stopila človeška noga na Lunina tla.

Tega trenutka nismo hoteli pri nas zamuditi. Pa še Lovretova družina se nam je pridružila, ker nimajo televizorja. Da ne bi tako zgodaj hodili od doma, so prespali kar pri nas.

»Kaj bi hodil domov in zamudil zgodovinski trenutek!« je rekel Jurij Lovretu. »Bomo kar vso noč bedeli, pa ne moremo zamuditi.« Potem je Jurij prinesel na mizo štefan črnine, jaz sem narezala šunko (sem računala na obisk in sem raje kupila celo šunko, kot da bi kupila v delikatesi na dekagrame; tista šunka bi bila presneto slana!), potem sem spekla marmorni kolač in ga narezala.

Spodobi se vendar, da človek proslavi takle dogodek. Potem smo pili in jedli vse, dokler ni Armstrong, ali kako se že piše, stopil na Luno.

»Pijmo na zdravje, da se bo vse srečno izteklo,« je rekel Jurij in smo pili.

Ančka, Lovretova žena pa je nekam utihnila. Pogledala sem jo in videla, da joče.

»Ja, Ančka, kaj pa jočeš, kaj ti je?« sem jo šepetaje vprašala.

»Oh, veš Nežka, zdaj je vse preč. Vse tiste pesmi o Luni, ki jih še zdaj tako rada prebiram, nimajo več tiste romantike. Pa Lovretove imam še vse shranjene, ki mi jih je pisal v mladih letih, veš same take a lá lunca oh, bleda sploh, čez Mestni trg plava sanjava.« In ta sentimentalna duša od Ančke je res jokala. Najbrž je k temu pripomoglo tudi dobro belokranjsko vino, ampak res pa je: Luna je izgubila svoj čar . . .

Za dobro voljo

Ne utegne

„Zakaj imaš tako umazano obleko, otrok? Ali nimaš matere, da bi te oprala?"
„Moja mati ne utegne."
„Kaj pa je tvoja mati?"
„Perica."

Prijazno

„Kam neseš toliko cvetja?"
„Svoji tašči."
„Tašči?"
„Da! Moja tašča namreč cvetja ne mara."

Prebrisan natakar

Popolnoma plešast gospod najde v juhi las.
„Gospod natakar, poglejte, kaj sem našel!" se pritoži pri natakarju.
„Saj je vendar vaš last, gospod," vljudno dé natakar.
„O, glejte no, saj res!" se veselo popraska za ušesi gost in se opraviči.

Premetenec

V trgovino z gramofoni stopi eleganten gospod in prosi prodajalko, naj mu zaigra na gramofon nekaj najnovejših plošč. Prodajalka mu jih zaigra šest; ker se pa kupec še zmerom ne more odločiti, ga vljudno vpraša:
„Ali naj vam morda rajši zaigram kakšno melodijo iz opere?"
„Ne, hvala, ni treba več," se zahvali gospod, „vidim, da je nehalo deževati."

---

gospod župnik pa te je vsakikrat imenoval za Franca."

„Moje polno ime je Peter Franc Vermont, splošno pa me kličejo za Franca."

„Jaz sem pa Janez Daniel."

„Morda si potomec preroka Daniela?" se je zasmejal Franc.

„Mogoče."

„Ko boš odpotoval, ti bom seveda pisal."

„Jaz pa odgovarjal. Veš kaj? V pismih se podpiši z imenom ‚Peter drugi'!"

„Prav!" je odvrnil boter. „To bodo pisma Petra drugega potomcu preroka Daniela."

Oba sta se veselo zasmejala. Kdo bi mislil, da sta njuni srci nosili globoke rane . . .

Janez se je nenadoma zresnil in z nekim strahom vprašal:

„Franc, ali si govoril z očetom o meni?"

„Seveda! On že zdavnaj ve, da sem krstni boter. A ne smeš zameriti, da nisva mnogo govorila o tebi po imenu. On je tako zaposlen, da nima časa za pogovore. Noč in dan je pri bolnikih."

„Ali pozna moje življenje?" je s strahom vpraševal dalje.

„O, ne! Glej, jaz bom skoraj duhovnik in dolžnost molčečnosti izvršujem tudi napram očetu."

„Hvala lepa!" je odvrnil Janez in si je olajšano oddahnil.

Avtobus se je ustavil na kolodvoru. Mladeniča sta izstopila in prestopila na vlak.

Prijatelja sta se pred bogoslovjem poslovila. Franc je sicer hotel spremljati Janeza do doma, a ta je izjavil, da mu je že popolnoma odleglo.

Janez je šel spotoma k Mihaelu, ki se je takrat vrnil iz prestolnice.

„Utrujen si videti," je ta sprejel mladega prijatelja. „Dolgi sprehod te je zmučil . . . No, si videl z rdečo opeko krito hišo?"

„Da — videl sem jo . . . Mislim vsaj, da je bila prava . . . Predzadnja hiša na levi strani . . ."

Te besede je izgovoril pretrgano. Mihael je občutil, da jih je izgovarjal s težavo.

„Le mir, prijateljček!" ga je skušal tolažiti. „Zaradi tega se ni treba tako vznemirjati!"

„Mihael, ne morem si pomagati . . . Pogled na hišo in spomin na stare čase me je zelo razburil . . ."

Globoko je vzdihnil in z junaškim premagovanjem nadaljeval:

„Mihael, ne čudi se moji razburjenosti! Saj veš, v kakih okoliščinah sem doznal, da sem sin ločene žene."

„Da, vem. Ob priliki obiska pri našem duhovnem prijatelju . . ."

„Mati mi je hotela vse povedati, a nisem pustil, da bi se mučila. A tebe prosim, Mihael: povej mi, ali v tisti hiši ni bilo otroka?"

„Pač!" je odvrnil Mihael. „Tam je stanoval tvoj polbrat po materi."

„Franc Vermont."

Mihael ni opazil, da se je Janez krčevito oprijel stola. Nekoliko tiše je nadaljeval:

„Kakor da še sedaj vidim pred seboj tega zlatega otroka! Kakor rada sva se imela! Ko sem ob sobotah prišel k njim, se me je oklenil in se kar ni dal ločiti od mene . . . In ali veš, Janez, zakaj sem tebe že pri prvem srečanju vzljubil? Zaradi tega, ker se mi je zdelo, da s tebe odseva njegova podoba."

„To ni nič izrednega, ker imava skupno mater."

„Morda — a meni se je zdelo, da je to več ko navadna podobnost."

„Ali veš, kje je ta moj brat?"

„Ne. Ko je gospod Vermont izvedel, da se je gospa Marija drugič poročila in tako ni bilo upanja na njen povratek, je zapustil Farzan. Pri odhodu se je poslovil samo od gospoda župnika, a tudi njemu ni povedal, kam gre. Mene pa sploh ni obvestil o vseh teh dogodkih. Morda bi ga preveč spominjal na preteklost in zaradi tega ni hotel, da bi se še kdaj srečala."

„Razumem njegovo ravnanje," je prikimal Janez. „Bog ve, kaj je z nesrečnim očetom in sinom?"

„Mati je prepričana, da sta oba padla v svetovni vojni. Ta zavest jo tolaži."

„In kaj misliš ti?"

„Nekoliko dvomim, da bi bila mrtva, toda materi tega ne povem. Ona naj ostane pri svojem prepričanju. Vsa srečna je ob misli, da sta oba v nebesih. S prošnjami se zateka k njima . . . A pomisli, Janez, kaj bi bilo, če nista mrtva in bi prišlo do nenadnega srečanja . . ."

„Sam Bog ve!" je vzdihnil Janez. Nato je speljal pogovor na drugo stvar.

„Mihael," je dejal, „premislil sem se. Z odpotovanjem v tople kraje ne bom odlašal. Prej, med sprehodom, mi je bilo zelo slabo. Boter se je ustrašil in mi prigovarjal, naj čimprej odpotujem."

(Dalje prihodnjič)

TV tedenski program TV

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 12. 3.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji. — PONEDELJEK, 13. 3.: 13.45 Informacije — Pesem je tiha moč. — TOREK, 14. 3.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi. — 13.45 Informacije — Šport — Za krmilom. — SREDA, 15. 3.: 13.45 Informacije — Za ljubitelje popevk. — ČETRTEK, 16. 3.: 13.45 Informacije — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev: Koroški kulturni dnevi. — PETEK, 17. 3.: 13.45 Informacije — Po sledeh starih šeg in navad. — SOBOTA, 18. 3.: 9.00 Informacije za jugoslovanske delavce, zaposlene v Avstriji. — Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TELEVIZIJA LJUBLJANA

NEDELJA, 12. 3.: 9.40 Po domače z dobrimi znanci — 10.10 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.50 Šola smučanja — 11.55 Mestece Peyton — 12.45 TV kažipot — 13.05 Zdaj, ko bizonov več ni — 14.05 Nekaj veselih domačih — 14.30 Calgary: Svetovno prvenstvo v umetnostnem drsanju — 15.30 Obisk v nedeljo — 16.00 Za konec tedna — 16.30 Košarka Lokomotiva : Jugoplastika — 18.00 Šest žena Henrika VIII — 19.45 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Vaščani Luga — 21.20 Pred festivalom „Pesem evrovizije 72"; I. del barvne oddaje — 21.45 Športni pregled — 22.15 Poročila — 22.20 Atletika v dvorani.

PONEDELJEK, 13. 3.: 9.05 Odprta univerza — 9.35 TV v šoli — 10.30 Nemščina — 10.45 Angleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 TV v šoli — ponovitev — 15.40 Nemščina — 15.55 Angleščina — 16.10 Francoščina — 17.45 Tigerček Peter — III. del — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 V avtobusu — serijski barvni film — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.45 Kratek film — 20.00 TV dnevnik — 20.35 G. Abadžijev: Tobačnica — drama TV Skopje — 21.15 Calgary: Svetovno prvenstvo v umetnostnem drsanju — 22,30 Poročila.

TOREK, 14. 3.: 9.35 TV v šoli — 10.40 Ruščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 TV v šoli — 15.50 Ruščina — 16.10 Angleščina — 17.45 Tiktak: O zajčku, ki je hotel drsati — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Rapsodija v modrem — balet — 19.00 Mozaik — 19.05 Računalniki: Kompjuter — 19.30 Mikroekonomika: Kontejner — I. oddaja — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Past za zajce — ameriški film — 21.40 Svetovno prvenstvo v umetnostnem drsanju — barvni posnetek najboljših — 23.40 Poročila.

SREDA, 15. 3.: 8.20 TV v šoli — 17.50 Don Kihot — serijski film — 18.15 Obzornik — 18.30 Nastop ansambla Bayanihan — 19.00 Mozaik — 19.05 Od filma do filma — 19.20 S kamero po svetu: Po stopnjah Jacka Londona — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Veliko prebujenje — 21.25 Zbor volilcev Gorenja vas — 22.20 Poročila.

ČETRTEK, 16. 3.: 9.35 TV v šoli — 10.30 Nemščina — 10.45 Angleščina — 11.00 Francoščina — 14.45 TV v šoli — ponovitev — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.45 Veseli tobogan — Moravče II. del — 18.15 Obzornik — 18.30 Boj za obstanek — 19.00 L. Bernstein predstavlja: Šostakovič in ruska tradicija — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Četrtkovi razgledi — 21.35 G. Boccaccio: O ženski zvestobi — 22.10 Jazz na ekranu: Kvartet Boška Petroviča — 22.40 Poročila.

PETEK, 17. 3.: 9.35 TV v šoli — 11.00 Angleščina — 14.45 TV v šoli — ponovitev — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.30 Poroka — oddaja iz cikla Veliki in majhni — 18.15 Obzornik — 18.30 Rezerviran čas — 18.45 Vzgojni problemi: Otrokova ogledala — 18.55 Šola smučanja — 11. oddaja — 19.00 Mestece Peyton — serijski film — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Kviz 72 — prenos — pribl. 21.40 Prepovedani vulkani — francoski barvni film — 23.00 Poročila.

SOBOTA, 18. 3.: 9.35 TV v šoli — 16.30 Košarka Olimpija : Partizan — prenos — 18.00 Obzornik — 18.15 Štirje tankisti in pes — poljski serijski film — 19.10 Mozaik — 19.15 Humoristična oddaja — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Zakaj bi veselo ne peli — 21.35 Cirkus — 21.55 Tekmeca — serijski barvni film — 22.45 TV kažipot — 23.05 Poročila.

DVAKRAT VEČ TUJIH DELAVCEV

Za pokritje demografskega primanjkljaja in za zadovoljitev gospodarskih potreb bodo evropske industrijske države do leta 1980 potrebovale dvakrat več tujih delavcev kot letos. To oceno je objavil francoski inštitut za demografijo in poudaril, da se potreba po tuji delovni sili povečuje v drugih evropskih državah, Francija pa „začenja izvajati selektivno politiko zaposlovanja".

V industrijskih državah zahodne Evrope trenutno dela in živi med 10 in 11 milijonov tujih delavcev, od tega jih je 4 do 5 milijonov s Sredozemskega območja.

Na JOŽEFOVO, v soboto, dne 18. III. 1972

V PODJUNSKI TRGOVSKI CENTER - V DOBRLO VAS!

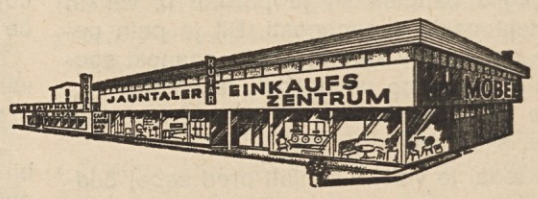

Kakor vedno: največja izbira blaga v Podjuni in veliko žrebanje!
Dobitke v vrednosti nad 50.000.— šilingov razstavlja:

RUTAR - Center
A-9141 DOBRLA VAS — Telefon 0 42 36 — 281

POSLUŽITE SE POSEBNE PRILOGE V DANAŠNJEM LISTU!

Avstrijsko lesno gospodarstvo lani - ugodno

Avstrijsko lesno izvozno gospodarstvo se je leta 1971 sorazmerno še dobro odrezalo. kovine je bil izvoz še za 7.3 odstotka manjši S 3096 mil. kubičnih metrov rezane smrekot izvozna količina leta 1970, ki je bila za približno enak odstotek nižja kot rekordni izvoz od leta 1969. Skoraj 1.9 mil. kub. metrov so izvozili v Italijo, za 2 odstotka manj kot v prejšnjem letu. Nasprotno bojazni ob začetku leta se je torej glavni trg za avstrijski les kljub nestalnim gospodarskim in političnim razmeram v tej deželi še kar dobro obdržal. Izvozniki so pač morali pri stavbnih sortimentih pristati na znižanje cen za več kot 100 šilingov. Dobro mizarsko blago je pa ohranilo cene. S 600.000 kub. metri je bil izvoz rezanega lesa v Zahodno Nemčijo za 13 odstotkov nižji kot leta 1970. Izvoz na Holandsko je nazadoval za 26 odsto na 64.000 kub. m. Manjši dvig porabe in večje dobave iz Skandinavije in vzhodnih dežel so vzrok tamošnjega nazadovanja avstrijskih dobav. Dobave preko morja v obrobne države Sredozemskega morja in na Bližnji vzhod so leta 1971 tudi nazadovale skupno za 10 odstotkov, vendar so se v decembru razvijale spet prav dobro. EFTA-partner Švica je s 174.000 kub. m iz Avstrije uvozila za 5 odstotkov manj rezanega lesa kot v prejšnjem letu.

Žagarska industrija pod pritiskom cen

Žagarska industrija ni svoje proizvodnje skoraj nič zmanjšala, ker je bila na notranjem trgu prodaja zelo krepka in je ta trg prevzel vse razpoložljive množine lesa. Kar zadeva cene, pa prihaja žagarska industrija vedno bolj v stisko spričo še vedno zelo trdnih cen hlodovine, ki se v zahodni Avstriji še vedno vrtijo okoli 800 šilingov franko žaga, in nazadujočih izkupičkov za masovne sortimente stavbnega lesa. Razen tega so lesni odpadki že davno trdna kalkulacijska postavka na žagah, cene za te odpadke pa so padle od lanskih 170 do 200 šilingov za kub. meter v januarju 1972 na 120 šilingov, to je za 30 do 40 odstotkov. Odjemalci lesnih odpadkov so spričo krize v papirni in celulozni industriji prisiljeni kupovati manj, pa tudi industrija vezanih plošč se je prilagodila nazadovanju cen papirne industrije.

Gozdno gospodarstvo je svoj posek 1971 znižalo za okoli 10 odstotkov na nekaj več kot 10 mil. kub. metrov.

Izvoz hlodovine 1971 ni dosegel količine iz leta 1970. Izvozili so sicer 90.000 kub. m smrekove hlodovine, to je za 40 odstotkov več kot v prejšnjem letu, vendar so mnogo manj izvozili drogov in drugih vrst hlodovine. Leta 1971 je Avstrija uvozila skoraj 100 tisoč kub. metrov rezanega lesa — predvsem iz Zahodne Nemčije in Češkoslovaške.

Nevarno meso

Več živinorejcev iz Oldenburga v Zahodni Nemčiji bo moralo pred sodišče, ker so s prepovedanimi sredstvi redili debela teleta, katerih meso je nevarno ljudem. Mladi goveji živini so dajali ženski hormon estrogen v obliki injekcij ali kot reden dodatek k močnim krmilom.

Zdravstveni nadzorniki so že pred meseci sumili, da vsebuje teletina v nekaj velikih mestih nevarne količine tega hormona. Preiskava je pokazala, da je enajst živinorejcev dajalo teletom estrogen, zaradi katerega so se živali hitro redile, razen tega pa je potem meso dalj časa belo in mehko.

Takšno meso je precej nevarno. Pri nosečah lahko estrogen povzroči motnje v zarodku, pri ženskah lahko pride do raka na dojkah, pri moških pa nastajajo hormonske motnje. Oldenburško okrožje je najvažnejše živinorejsko področje v ZRN; nekateri imajo na tisoče telet. Po približnih ocenah so tako zredili okoli 20.000 telet.

Nekaj zanimivosti o Kitajski

Površina: 9,597.000 kvadratnih kilometrov.
Število prebivalcev: 759,000.000 (ocena 1967).
Glavno mesto: Peking.
Valuta: juan (ameriški dolar — 2,5 juana).
Politični vodja: Mao Ce-tung (78 let), predsednik kitajske partije.
Ministrski predsednik: Ču En-laj (73 let).

Mao Ce-tung je na čelu Kitajske od leta 1949, ko je komunistična vojska pregnala Čangkajška na Taivan, medtem ko je ljudska skupščina istega leta imenovala Ču En-laja za ministrskega predsednika.

Največja mesta: Šanghaj (10,700.000 prebivalcev), Peking (10,000.000), Tienstin (4 milijonov), Šenjang (4,00.000), Lu-ta (3 milijone), Kanton (3,000.000), Vuhan (2,3 milijona), Harbin (1,5 milij.), Sian (1,370.000).

Narodni dohodek: 116 dolarjev (ocena za leto 1965).
Nacionalni bruto-produkt: 80 milijard dolarjev (ocena za leto 1969).
Delovna sila: 60 milijonov Kitajcev je zaposlenih v industriji in drugih dejavnostih izven kmetijstva, medtem ko lahko mobilizirajo 300 milijonov delavcev.
Zunanja trgovina: 4 milijone dolarjev (1967).
Ceste: 202.000 kilometrov.
Motorna vozila: 351.500 (1967).
Osebni avtomobili: 37.500 (1967).
Železnice: 36.000 kilometrov.
Radijski sprejemniki: 8,000.000.
Televizijski sprejemniki: 100.000 (1965).

KONČAN „PROCES OBRITIH GLAV"

V maroškem letovišču Kenitra se je končalo sojenje zarotnikom proti kralju Hasanu II. Od 1081 „obritih glav", kot imenujejo v lanski udar vpletene kadete akademije Ahermumu, so enega obsodili na smrt, 72 na ječo, druge pa so oprostili.

DIPLOMATSKI ODNOSI MED KITAJSKO IN MALTO

Kitajska in Malta sta sklenili navezati diplomatske odnose na ravni veleposlanikov. Sporočilo je dala agencija „Nova Kitajska". Sporazum o navezavi stikov sta podpisala veleposlanika obeh držav v Rimu, Šen Ping in John Mallia, 31. januarja.

NOVINARKA OBSOJENA

Louiso Kwiatkowski, ki je pred dobrim mesecem polila britanskega premierja Edwarda Heatha s črnilom pred svečanostjo v Bruslju, ob sprejetju Velike Britanije v EGS, je bruseljsko sodišče obsodilo na 6 mesecev zapora.

Za naše podjetje iščemo pleskarske pomočnike in vajence.
Stanovanje na razpolago.
Kličite nas telefonsko
0 42 22 - 32 4 54, Klagenfurt — Celovec
Hans Scarsini
pleskarski mojster
Koningsberger Straße 20

SKRINJE ZA GLOBOKO HLAJENJE (Tiefkühltruhen) od 160 do 500 litrov

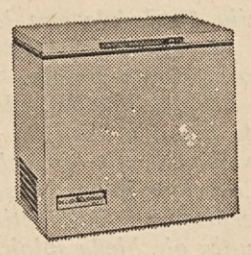

V trgovini
Adolf in Katarina
KRIVOGRAD
9143 Šmihel pri Pliberku
Tel. 0 42 35 — 34 1 97

STIHL 050AV

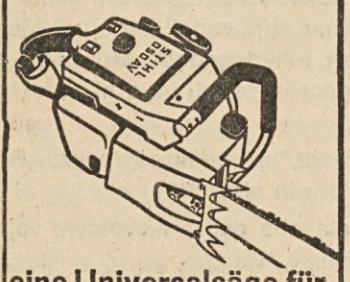

eine Universalsäge für die Waldarbeit. 5,5 DIN PS stark und 9,8 kg leicht, außerdem hat sie den vibrationsdämpfenden STIHL-AV-Griff.

Gospodarski in poljedelski stroji — traktorji — motorne žage in vsi nadomestni deli — kuhinje — kuhinjski stroji in vse za gospodinjstvo — otroški vozički — televizijski in radioaparati — šivalni stroji — motorna kolesa — mopedi — mladinska kolesa za birmo

najugodnejše pri domačem podjetju

Johan Lomšek
ŠT. LIPŠ — TIHOJA 2
9141 Eberndorf — Dobrla vas
Telefon 0 42 37 — 246

Oglejte si zaloge in kupite ugodno!

Naš tednik

Izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uprave 82-6.69. — Telefon uredništva in oglasnega oddelka 84-3-58. Naročnina znaša: mesečno 10.— šil., letno 100.— šil. Za Italijo 3400.— lir, za Nemčijo 24.— DM, za Francijo 30.— ffr., za Belgijo 300.— bfr., za Švico 25.— šfr., za Anglijo 3.— f. sterl., za Jugoslavijo 60.— N. din, za USA in ostale države 7.— dolarjev na leto. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.